REDACȚIUNEA
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30
Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.

INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birouri de anunciurI:

In Viena: M. Dukes Nachf. Nax. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik's Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr.
— Publicărl mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banI.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de *Dumineca* 2 *fl.* pe an.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése lunI 20 fr., pe trei lunI 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 franci.

Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorI.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunI 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunI 6 fl., pe trei lunI 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banI. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 286. Brașov, Joi-VinerI 29 Decemvrie. 1900.

Revistă interióră.

După pausa, ce au adus'o sërbătorile, credem a fi la loc a trece în revistă unele din întâmplările dilelor ultime, carI pot interesa mai mult pe cetitorii noștri.

De când și'a ținut ministru-președinte unguresc discursul sëu de anul nou, biroul lui de pressă a început érășI a rëspândi comunicate despre intențiunile, ce le-ar avé Românii së-șI părăséscă atitudinea lor politică de până acum.

De doi anI se lucréză în acéstă specie de reclamă pentru marfa nouă a „activității“, ce promite Szell cu ai sëi, că o vor vinde în têrg. Acum că se apropie alegerile generale pentru dietă, oficioșii lui Szell încep a fi érășI mai productivI în reclamele, ce le făceau pe socotéla nóstră a Românilor încă în periodul dintâiu al erei de „lege, drept și dreptate“ pentru părăsirea politicei de resistență, pe care ei o caracteriséză cu cuvintele „părăsirea pasivității“, dér care în fond nu este decât dorința deghisată, ca Românii së părăséscă orI și ce oposițiune națională și së între *tambour battant* în tabëra guvernului.

Sunt însë așa de încurcațI e-vreo-maghiarii dela biroul de pressă, încât produc comunicate, de pildă despre Românii ardelenI, atât de confuse, că pot servi ca specimene ale ușurinței cu care rëspândesc ei faimele cele mai nebasate și contradicëtóre și ca document al absolutei lor neorientărI. Așa mai alaltăerI „Politikai Ertesitö“ a debutat c'un ast-fel de comunicat, care se contradice în fiă-care propozițiune, vorbind de o conferență, ce s'ar fi ținut în Brașov, firesce tot în afacerea părăsirei „principiului de pasivitate“.

Nu ne vom pierde timpul cu tâlcuirea unor astfel de născocirI tendențióse. Trebue së constatăm însë cu multă părere de rëu, că atitudinea echivocă a unora din cei ce pretind a voi së facă politică națională română, dă numai nutrement tendințelor amintite și ușuréză adversarilor noștri de a-șI continua jocul menit a produce îndoelI și confusiune în sînul partidului nostru național, legat de mânI și de picióre.

Tótă atențiunea, înafară de certele și frecările interióre dintre partidele maghiare, se îndréptă adI asupra resultatului alegerilor în Austria și a combinațiunilor ce se fac relativ la viitorul debut al noului „Reichsrath. Décă acesta nu va fi în stare së resolve cel puțin cestiunea alegerii în delegațiunI și în comisiunea cvotei, atuncI se dice, că guvernul unguresc va pune la cale alegerile dietale mai curênd, ca së pótă lua posițiune în cestiunea regulării unilaterale a problemelor impuse de pactul dela 1867. In cas contrar se asigură, că alegerile se vor face numai la tómnă.

Miniștrii unguresci au început së bată érășI drumul la Viena și din consfătuirI cu colegii lor austriacI nu mai ies. Tóte însë vor atêrna dela întrebarea gravă a atitudinei partidelor celor marI austriace în viitorul parlament.

Alegerile pentru „Reichsrath“ încă nu s'au terminat. Au fost aleșI până acuma numai vr'o două sute deputațI și alte două sute vor fi de ales, pentru-ca së se completeze numërul de 425 deputațI. Ca un moment mai însemnat pentru viitórea constelație parlamentară este privită căderea fostului ministru Dipauli, de partida poporală catolică, la alegerI în Tirol. Acesta era unul din stâlpii vechei maiorități, despre care disese de curênd prințul Schwarzenberg, că trebue së fiă restabilită.

Diarul „Politik“ din Praga dice, că căderea lui Dipauli însémnă o grea lovitură pentru conservativI și autonomiștI, ér foile germane esprimă speranța, că acum partida poporală catolică se va îndemna mai ușor a părăsi alianța cu Cehii și Polonii și a trece în cercul solidarității germane.

Interesant mai este, că din alegerile de până acum se póte deja constata, că elementele radicale din tóte partidele s'au întărit și că în deosebI atât între GermanI, cât și între CehI radicalii au câștigat posițiune mai tare.

De aicI se vede, că în Austria nu suflă un vênt favorabil oportuniștilor. De ce jurstările din Ungaria ar puté së justifice un curent oportunist, pe care numai cei dela guvern îl pot dori?

Crisa pactului vamal.

Mare svon a făcut în cercurile politice din Budapesta un discurs, ce l'a ținut fostul ministru austriac Dr.*Baernreither* la o adunare de alegëtorI în Praga. Dr. Baernreither a vorbit despre pactul cu Ungaria, și esența discursului sëu este:

Opera pactului trebue separată de nisuințele naționaliste și ea nu trebue de loc së fiă folosită în parlament de o partidă contra altei partide din motive politice. Pactul trebue reaședat pe basele lui firesci, pe basele intereselor austriace, carI sunt ale tuturor partidelor fără deosebire. Prima consecență de aicI va fi, că *pactul* încheiat cu ajutorul §-lui 14 *nu póte conta la o majoritate în cameră.* Décă lui Szell i-a succes a face ordine intr'o situațiă mult mai grea și a salva prin formula lui dibace atât comuniunea, cât și convingerea parlamentului ungar: atuncI póte că și în Austria se va afla o ideiă politică, care se țină sémă de *convingerea imposibilității primirii pactului* ca și de *starea faptică* și care paralel cu § 3 din art. de lege XXX ungar din 1899, va da o basă óre-care și guvernului nostru la *desbaterea asupra unui nou pact.* Parlamentul austriac ar trebui së decidă, că pentru timpul de față së se amâne resolvarea ordonanțelor de necesitate, dér së îndrumeze guvernul, ca neamânat së pășéscă la *o nouă învoială cu Ungaria*, nu numai cu privire la cuprinsul și terminul de timp a comuniunei economice, ci și cu privire la *încheierea convențiunilor comerciale.* Tot-odată parlamentul ar trebui së-șI reserve dreptul de a amâna decisiunea privitóre la ordonanțele de necesitate până când nu va puté decide asupra nouëlor învoielI.

Ungurii vëd în părerile acestea ale lui Baernreither o lovitură, ce s'ar da pactului vamal, care stă adI în ajunul unei crise serióse, și vëd, mai mult, dușmanI ai intereselor maghiare pretutindenI în Austria. „Fiă că e ministru cehul Kaizl, fiă germanul Baernreither, tot atât, căcI toțI ni sunt dușmanI!“ esclamă o fóie unguréscă, ce stă aprópe de Szell și care par'că ar fi scandalisată, pentru-că Baernreither cere, ca nouele negocierI asupra pactului së nu fiă favorabile pentru Austria numai în privința cuprinsului, ci și în ce privesce periodul de timp pentru care se vor face convențiunile comerciale.

Alegerile în Austria.

Scim, că în 3 Ian. n. s'a reluat firul întrerupt al alegerilor pentru „Reichsrath“. Din scirile sosite până acum reiese, că a învins pe întrégă liniă ideia de naționalitate nu numai asupra socialismului, ci și asupra clericalismului.

Liberalii nu șI-au pus în Viena candidat, ci s'au aliat cu socialiștii, ca së trântéscă la alegerI pe candidații partidei social-creștine a lui Lueger, ceea-ce li-a și succes în trei cercurI electorale. Succesul acesta însë nu li-a folosit socialiștilor mai nimic, căcI dintre 14 candidațI ai lor în Galiția, Moravia și Boemia, n'a reușit decât numai câte unul în Boemia și Galiția. Socialiștii internaționalI au fost învinșI cu concursul muncitorilor naționaliștI, reușind în cercurile cehice și polone candidații muncitorilor cehI și polonI, ér în cercurile germane alegëtorii s'au alăturat la partida lui Wolf și Schönerer.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

In preajma lui Ionescu.

— Schiță. —

Părintele Ștefan veni acasă într'un suflet. In scară, Serafima — sora preotesei — ștergea în liniște o sticlă de lampă, cântând romanțe.

— Serafimo fată, ațI dereticat în odăi? DațI zor, că avem mosafirI la masă. Șeful dela culte, domnu Ionescu-Vadulat trece la călugărI în inspecție și stă la dejun la noi. FugI de-i spune preotesii. Venim acu...

Popa vorbia repede, mișcat de vizita neașteptată a șefului. O clipă, Serafima încremeni cu sticla în mână; îndată însă, voioșia îi reveni cu prisos; alergă së vestéscă.

— Țață Didino, țață Didino!..

Glasul i-se pierdea în odăile, prin care trecea ca fulgerul, trântind ușile.

Indată sosi și părintele Ștefan cu Ionescu. Portița dela drum, fiind îngustă, preotul făcu loc cu multă bunăvoință, invitându-șI mosafirul.

— „Ia poftițI, ia trecețI ... și pe noi së ne iertați, că de ... ca la țară.

Era pe la un-spre dece diminéța, în Iunie. Chiar acolo, la munte, arșița era simțitóre. In sat, linisce; se audia piuitul puilor de găină și sgomotul ce-l făcea un pârâiaș repede în apropiere. Doi bradI înalțI umbriau casa preotului la intrare.

— Ce fericițI suntețI Dv., părinte, în așa raiŭ!

— Ca la țară .... ca la țară, D-le Șef. Sănătate së fie, că orI-unde e bine... Dar ia poftițI înăuntru së luațI o apă rece ...

Și tot îndemnându-l, intrară. Casa preotului era destul de rësărită pentru o casă de țară. In salon era bine, perdelele lăsate, racóre, miros de fructe: pe ferestre se odihniau piramidI de gutui, în vîrf cu câte o lămâe. Pe masa din mijloc, multe, fórte multe lucrurI de sare și de piatră. Mai tóte aveau săpate florI și nume „Dydina, Seraphema, Stephan, Ioan“. Cu lucrurile de pe masa aceea s'ar fi putut bombarda satul.

Părintele Ștefan se uita încântat, că lui Ionescu îi plac.

— Sunt dela hoțI, dela Telega. Nu vedI D-ta ce meșterI sînt? Ciréșa aia e o frumusețe; par'că e un merișor altoit: s'o mănâncI cu ochii. Eu dic së-țI alegI și D-ta o piatră, care ți-o plăcea, s'o ai — sci — dela noi....

Ionescu se împotrivi: părintele Ștefan stăruia din rësputerI. La urmă îl făcu së priméscă o mână de piatră, o adevërată mână de piatră: degetele subțirI și fără articulații; arătătorul mult mai lung ca celelalte; degetul cel mic fără unghie, însë ascuțit la vîrf, ca o limbă de bricég.

Prin odăile vecine se audia foșnet de rochii și pașI grăbițI.

— Ți-o fi fóme, Domnule Ionescule, dise părintele. Ia së vëd ce face preotésa....

Dér, când vru së iasă, se întêlni piept în piept cu dênsa. Erau së se lovéscă:

— Ptiu, că'mI sări inima, satano!

Și părintele Ștefan îșI făcu o cruce.

Preotésa însë, o cucónă mărunțică, slabă și iute, nicI n'audi vorbele popii. Merse glonț spre Ionescu și-i întinse mâna cu bărbăție:

— Popésca!

— Ionescu! încântat.

Și Ionescu îi sărută mâna. Din acest sărut, înțelese cât de vrednică trebue së fie în ale bucătăriei cona preotésă. Zadarnic avusese dênsa grije së tórne o jumëtate de sticlă de odicolon dela drogherie; cépa mai puternică — învinsese tot.

Lui Ionescu însë, în minutul acela, mâna preotesei i-se păru binecuvêntată, căcI îșI aduse aminte cu drag de bucate, de masă. Nu mai puté de fóme...

— A, dér n'avețI scaune, dise preotésa. Pe noi së ne iertațI, că de . . . ca la țéră ... Marițo, fuga, scaune!

Marița, o țărăncuță de vre-o dece anI, desculță, intră cu două scaune; apoi se duse și veni cu alte două, și tot așa mereu până când odaia se umplu de scaune. Popa și preotésa — vorbind într'una — nu băgau de sémă. Numai Ionescu se uita zîmbind.

In urmă — isprăvind scaunele — Marița intră cu o bancă de lemn. Preotésa sări, speriată.

— Ce facI, nebuno! Piei de aicI cu ea; së nu te vëd!!

Popa înfuriat se luă după ea, ca s'o bată afară.

Preotésa se întórse către Ionescu.

— Pe noi së ne iertațI, că de... ca la țéră. Cu proastele astea dëu, par'că m'am prostit și eu.

Acest spirit naţionalist a predomnit şi a învins şi în cercurile slovene, apoi în ţinuturile locuite de Italienĭ, ba în Salzburg candidatul partidului catolic a fost învins de candidatul Germanilor naţionalĭ radicalĭ.

Interesantă a fost lupta electorală din *Tirolul sudic*, în 7 Ianuarie, şi din *Austria superióră*. In Tirolul sudic bar. *Dipauli* a dus o luptă grea cu adversarii sĕi şi cu tóte silinţele desfăşurate, la alegerea din 7 l. c. în Bozen a rĕmas în minoritate faţă cu candidatul social democraţilor. Br. *Dipauli*, care timp îndelungat a fost representant în parlamentul central şi a avut rol politic însemnat, fù candidat însĕ de partidul poporal catolic din *Merau* şi cu tóte că el a refusat candidatura, totuşĭ a fost ales cu majaritate.

In Austria inferióră s'au făcut în 7 l. c. douĕ alegerĭ, reuşind într'unul candidatul creştinilor socialĭ, în altul candidatul Germanilor naţionalĭ.

Cehii încă s'au ţinut bine la alegerĭ. Guvernul spera, că va reuşi sĕ dea o lovitură simţită Cehilor, dér speranţa acésta nu i-s'a realisat şi nu i-a succes a înfrânge resistenţa şi solidaritatea lor.

Rĕsboiul din Africa sudică.

După chiar părerile foilor englese invasiunea Burilor în Capland a creat Englesilor o situaţiune fórte critică. Ei trebue acum sĕ-şĭ incordeze tóte forţele, ca sĕ pótă eşi din periculul în care au ajuns.

Scirĭ cu data de 5 Ianuarie a vestit, că *Englesii au fost bătuţĭ în trei locurĭ.* Intr'o luptă dela *Fraserburg* (Capland) Burii, carĭ înaintau spre Capstadt *au bătut rĕu pe Englesĭ.* — O telegramă din *Lourenzo-Marquez* spune, că generalul *Botha a raportat o mare învingere asupra Englesilor* în partea nordică a Transvaalului. Aprópe jumĕtate din oştirea englesă a căḑut pe câmpul de luptă, ér peste *300 de soldaţĭ au fost făcuţĭ prisonierĭ.* Afară de acésta Englesii au pierdut aprópe tóte tunurile şi muniţiunile. — Din *Heilbron* a sosit scirea, că un detaşament din oştirea lui *Knox* a fost surprins de Burĭ în apropiere de *Lindley.* Colonelul engles *Laing*, alţĭ 2 ofiţerĭ şi 15 soldaţĭ au căḑut, ér 2 ofiţerĭ şi 20 soldaţĭ au fost rĕniţĭ.

Intr'aceea scirĭ venite din *Capstadt* spun, că alte trei trupe de Burĭ au trecut rîul Oranje. Numĕrul Olandesilor rĕsculaţĭ se urcă la aprópe 16,000.

Agenţia „Reuter“ primesce din *Riedfontein* scirea, că în regiunea localităţii Bupfelspoort au apărut cete însemnate de Burĭ sub conducerea lui *Delarey*, *Steenkany* şi *Boshof*. Numerul lor se socotesce a fi 5000.

Se mai anunţă, că Burii au ocupat aprópe întreg ţinutul Clamvillaine şi Malnesburg.

SCIRILE ḐILEI.

— 28 Decemvrie v.

Ajunul Crăciunului la Braşov. Duminecă în 24 Decemvrie v. la 3 óre d. a. s'a făcut, ca în toţĭ anii, cu obicĭnuita solemnitate distribuirea darurilor de Crăciun oferite de Reuniunea femeilor române din loc şi de biserica Sf. Nicolae din Scheiŭ copiilor sĕracĭ, elevĭ şi eleve, dela şcólele nóstre. Serbarea s'a ţinut în sala festivă a gimnasiului român, care era plină de şcolarĭ şi scolăriţe aranjaţĭ în frumósă ordine. S'a împărţit unui numĕr mare de copii sĕracĭ felurite hăiniţe, încălţăminte etc. Despre sĕrbarea acésta vom publica date mai amĕnunţite în numĕrul nostru de Duminecă.

Representanţa comitatului Braşov este conchiemată în *adunare generală estraordinară* pe ḑiua de 15 Ianuarie st. n. 1901 la órele 10 a. m. în casa sfatului din loc. Singurul obiect la ordinea ḑilei este: *Instalarea* d-lui conte *Stefan Lazar de Szárhegy*, ca *fişpan al comitatului Braşov.*

Ḑiare nouĕ. Din *Lugoş* ni-se aduce la cunoscinţă, că începĕnd cu 1 Ianuarie v. 1901 va apăré în acest oraş în editura d-lui Dr. Valeriu *Branisce*, un ḑiar român cu numele „*Drapelul*“ cu menirea sĕ apere interesele naţionale ale poporului român „strict pe basa programului naţional din 1881“. Ḑiarul va apăré de douĕ orĭ pe sĕptĕmână Mercurea şi Sâmbăta şi preţul abonamentului va fi de 12 corone pe an.

Aprópe deodată cu acésta încunosciinţare am primit şi Nr. 1 al unui alt ḑiar român cu numele „*Activitatea*“, ce apare odată pe sĕptĕmână în Orăştiă. Editor şi proprietar Dr. Aurel M u n t e a n u, redactor respons. L. B e r c i a n u Programul d-lor Munteanu-Berciauu „referitor la politica naţională“ spune că ei aderă la programul national, însĕ numai condiţionat, întrucât li se va păré d-lor „îndestulitor“.

Miniştri ungurĭ în Viena. Lunĭ au sosit în Viena miniştri ungurĭ Coloman *Szell*, Ignatiu *Daranyi* şi Ales. *Hegedüs.* Incă în aceeaşĭ ḑi Col. *Szell* a conferit cu ministru comun de esterne *Goluchowski* şi cu ministru comun de finanţe *Kallay*, ér Marţĭ fù primit în audienţă de Majestatea Sa. Coloman *Szell* a mai facut visite archiducilor Carol Ferdinand, Victor Ludovic, Leopold Salvator şi Reiner.

O instituţiune folositóre. Sub titlul acesta scrie „Unirea“ din Blaşiŭ: Pentru administrarea mai uşóra a realităţilor fondurilor şi fundaţiunilor archidiecesane, Ven. Capitlu Metropolitan a înfiinţat un nou oficiolat sub numirea: *Administraţiunea centrală capitulară*, care e în strînsă legătură cu Cassa centrală. Amêndouĕ oficiile acestea sunt aşeḑate în casa capitulară Nr. 6 lângă Curtea mitropolitană. Preşedinte e şi aicĭ Rev. Ioan M. *Moldovan*, inspector Rev. Dr. Vasilie *Hossu*, insp. adj. inter. Rev. Dr. Victor *Szmigeliski*, actuar Alesiu *Pop*. Personalul ataşat acestui oficiu sunt: David *Radeş* forestier, Ioan *Marele*, provisor Sâncel, Traian *Stoia* prov. Petrifalău, Ioan *Puşcaş*, provisor Veza, Ioan *Borz* şi Nicolae *Aghîrbician*, vigilĭ silvanalĭ.

Iérna de astă-dată în întrégă Europa este fórte aspră. Din Caşovia se scrie, că în jur de Abauj-Szanto au îngheţat trei fetiţe. Fetele au căḑut jertfă frigului pe drum mergênd la biserică. Din Sighetul Marmaţiei se scrie, că în 4 l. c. au fost acolo un frig de 25 grade, in Körösmezö de 35 grade Celsius. Rîurile aprópe tóte sunt îngheţate. O telegramă din Roma anunţă, că în nóptea de Sâmbătă spre Dumineca trecută a căḑut peste oraşul Roma şi întrégă Italia sudică fórte multă zăpadă. De-alungul ţĕrmurului mărei Adriatice din causa zăpeḑei, comunicaţia sufere mult. In Palermo temperatura a scăḑut la 2 grade sub zero. In Roma a căḑut alaltăerĭ o zăpadă de 10 cm. O telegramă din Riga cu data de 7 n. c. anunţă, că în Cumberland şi Livland este frig mare. In Wolmar au îngheţat 5 ómenĭ. Din Paris se anuntă, că în urma zăpeḑei marĭ, comunicaţia carĕlor, tramvaiului şi omnibuselor s'a sistat aprópe cu totul.

O sinucidere sensaţională. Fostul ministru unguresc de finance în cabinetul Wekerle, *Bela Lukacs* s'a sinucis Lunĭ în 7 l. c. aruncându-se de pe podul „Francisc Iosif“ în valurile Dunării. Bela Lukacs a fost şi comisar suprem al secţiunei ungare la esposiţia din Paris. Casul a produs pretutindenĭ sensaţiă în cercurile maghiare.

In Archidiecesa Blaşului s'au făcut următórele promovărĭ din incidentul sĕrbărilor jubilare: S'au numit *Protopopĭ actualĭ*, vice-protopopii: Simion Pop în Luna-de-Arieş, Ştefan Câmpean Ibaşfalău, Ales. Dobrescu Sebeşul-săsesc şi Ioan Şolnai K. Polyán. — *Vice-protopop actual* administratorul protopop: Laurenţiu Pascu în D.-St.-Martin. *Parochĭ*, administratorii: Aureliu Giurca în Bucerdea vinósă, Filip Pojar în Coşlariu, Samuil Poruţ în Ceanul deşert, Iacob Cornea în Vinţul-de-jos, Aureliu Pop în Ghiriş, Ioan Pop în Ormeniş (Arieş). Isidor Rus în Broştenĭ, Victor Moldovan în Veza, Ieronim Dănila în Buda-telec, Ioan Pop în Visuia, Ioan Şara în Vulper, Vasiliu Cândea în Beşinĕu, Georgiu Todor în Sân-Paul, Georgiu Şerban Smig, Iosif Florian în Sălicea, Basiliu Vlassa în Budiu, Ioan Bozdoc în Cicud, Macavei Groze în Coco, Ioan Boer în Lechinţa-de-Murĕş, Ioan Mera în Şeica-mică, Stefan Boroş în Csik Szt.-Iván, Vasiliu Tătar în Kebele-Szt.-Iván, Ioan Pop în Filipişul-mare, Aureliu Dumbravă în Habic, Vasiliu Scridon în Şerbenĭ, Ioan Magda în Ciugud, Ioan Popas în Presaca-de Secaş, Mihaiŭ Mărginean în Ungurei, Alexiu Lazar în Alamor, Demetriu Clain în Brad, Dionisiu Aron în Gura rîului, Marian Păculea în Stenea, Simion Luca în Mischiŭ, Alesandru Bene în Petridul de-mijloc, Stefan Mezei, Petridul-de-sus, Georgiu Modorcea în Grid, Ioan Crişan jun. Ohaba (Făgăraş). Tot cu acest prilej au fost distinşĭ cu titlul de *vice-protopopĭ*: Alesandru Ternovean în G.-Hodac, Georgiu Boeriu în Ciugudul-de-jos, Augustin Cosma în Feiurd, Demetriu Metea în Acintiş, Demetriu Aron în Cichindeal, Vasiliu Pop Masca în Beiu. Afară de aceştia: Aurel Pascu, admin. în Aiudul-de-sus, Traian Fodor în Cacova, Basiliu Morariu în Vale distr. protopop Aiud, Iuliu Ilian, cooper. în Grind, distr. Uióra, Ioan Simoc jun. în Restolţul-mare distr. Almaş au fost numiţĭ parochĭ, ér Ioan Bîrlea, cooper. paroch în Mogoş-Coşocanĭ, a fost numit administrator parochial.

Numirea noului cancelar al Rusiei. Din *Petersburg* se anunţă, că Ţarul a numit pe contele *Landsdorf* ministru de esterne al Rusiei în locul decedatului Muraview.

Teatru românesc în Cernăuţĭ. Cetim în „Deşteptarea“: Societatea de teatru român din Cernăuţĭ sub presidenţa d lui Tudor cav. de Flondor, a hotărît ḑilele trecute sĕ-şi încórde puterile sale tinere şi sĕ creeze cu orĭ ce preţ o trupă de actorĭ diletanţĭ, carĭ sĕ studieze mai multe piese teatrale şi sĕ le represente de odată cu concertele „Armoniei“. Avem multă speranţă în conducerea acestor societăţĭ şi suntem încredinţaţĭ, că succesele vor fi strălucite. Comanda asupra trupei teatrale s'a încredinţat cunoscutului nostru artist d-l Dorimedont Popovicĭ. Spre a întreprinde însĕ, primii paşĭ trebue fondurĭ; drept aceea comitetul Societăţii pentru creearea unui fond de teatru român rógă cu tot-adinsul pe toţĭ acei p. t. domnĭ, carĭ au primit liste de colectare dela numita societate sĕ binevoéscă a-le retrimete cât de curênd la adresa d-lui vice-president al societăţii Grigorie Balan adjunct la tabula ţĕrii séu la adresa ḑiarului nostru.

Agatha Bârsescu. Marea nóstra tragediană a reputat un nou triumf în tragedia lui Shakespeare, Antoniu şi Cleopatra. Étă cum confratele nostru G. Ventura o apreciază: „Dela început pănă la sfêrşit, valorósa artistă a sciut sĕ dea caracterului, tótă vicciunea colorilor, tótă varietatea sufletéscă, tóte insuşirile esteriore şi interióre cu care istoria ne zugrăveşte pe sirena încoronată, ce a purtat numele de Cleopatra. Scena de o caracteristică putere, în care i-se aduce vestea despre căsĕtoria lui Antoniu cu Octavia, a fost interpretată de d-ra Bârsescu cu o măestrie rară; artista a percurs în câte-va minute tótă gama simţirilor unei femei pătimaşe, care se vede părăsită, lovită în ambiţiunea ei, sacrificată unei rivale şi, în urmă, revine la consciinţa superiorităţii sale. Iubire şi ură, patimă şi disperare, gelosie şi mândrie, tóte aceste pornirĭ sufletescĭ sunt date cu arta deplină

— Dér sînteţĭ fórte bine — ḑise Ionescu.

— Aşĭ; ce o sĕ ḑică bunĕtatea Dv.? Nu mĕ vĕd eu? Capu face, capu trage. Fetele când sunt tinere cred, că tot ce sbóră se mănâncă. Imĭ intrase în cap un fel de smintélă, că sĕ nu mĕ mărit décă nu oi lua unul din aste dóuĕ lucrurĭ: orĭ preot orĭ militar. Şi Dumneḑeu m'a ascultat şi m'a pedepsit. Nu zic, e bun bietul părintele; ţine la mine, nu-mĭ ḑice nicĭ dă-te mai incolo. Dér ce folos, décă stau îngropată de vie, aicĭ la ţéră, décă nu vĕd un om cu care sĕ mai schimb o vorbă? Că de.... oi fi învĕţat şi eu ceva; nu sunt aşa próstă; am făcut azilu păn' la trei clase...

— Aveţĭ dreptate — rĕspunse trist Ionescu.

Era, bietul om, topit de fóme. Preotésa gândi, că povestea ei îl mişcase şi urmă.

— De aceea, domnule, vorbă mare am ḑis... Sor'mea, Serafima e frumuşică, deştéptă, menajeră, cu carte şi zestre bună: cincĭ mii şi ale casei. Cântă din gură romanţe, ca o privighetóre. Ei bine, sci D-ta ce i-am ḑis? Serafimo ţaţă, cu jurămênt orĭ-ce sĕ iei, numai popă şi militar sĕ nu iei; că şi militarul e tot un popă, în felul lui...

Preotésa se întrerupse de-odată. Prin uşa deschisă, vedù în sală cuerul încărcat cu vechiturĭ: giubeua popii, un anteriu eşit la sóre, o păreche de pantalonĭ cu petice; apoi, o talie de stambă cadrilată şi scorobită şi o rochie galbenă.

Ruşinată se duse repede şi, dintr'o mişcare, luà tóte lucrurile în braţe şi fugì cu ele, murmurând...

— Pe noi sĕ ne iertaţĭ, că de...

In sfîrşit, o rază de speranţă! Ionescu oftà din greu: intrà popa, Serafima şi Mariţa, cu tava cu ţuicĭ. Pe o farfurie, mai multe bucăţĭ de ghiuden şi de pâne. Ionescu le mânca cu ochii.

Serafima era fată de vre-o douĕ-ḑecĭ şi cincĭ de anĭ. Avea ochĭ negri vioi şi pestrui pe obraz. Era înaltă, mai slabă ca preotésa; îmbrăcată într'o talie învoaltă, plină de creţurĭ şi dantele. Prin deschiḑăturile mânecilor, în formă de pâlnie, mânile slabe eşau ca două lumânărĭ de nuntă Ionescu îi fù presintat. Apoi trecură la masă. Preotésa nu înceta de-a vorbi într'una şi aicĭ, de a-şĭ cere mereu iertare:

— Pe noi sĕ ne iertaţĭ, că de... ca la ţéră. De sigur, la Bucurescĭ Madam Ionescu vĕ gătesce mai bine.... De ce n'a venit şi dumnéei? Ce bine mi-ar fi părut!... Copii aveţĭ?... Mulţĭ? Sĕ vĕ trăéscă...

Ionescu rĕspunse, zîmbind:

— Nu sunt însurat.

— Aşa? scusaţĭ! Nu face nimic; ai vreme; sĕ fi sănĕtos.... Dér ia mănâncă; nu te jena; mai poftiţĭ salată de castraveţĭ, mămăliguţă; fă ca acasă; şi pe noi sĕ ne iertaţĭ, că de...

— Ca la ţéră. urmă Ionescu, puţin cam obosit de vorba preotesei, mulţumit însĕ, că nu murise de fome în ḑiua aceea.

După masă, trecură pe prispă, la cafea.

— Acum, Serafimo sĕ-ţĭ arĕţĭ talentele — ḑise părintele Ştefan, care prinsese limbă.

Ionescu însuşĭ, înviorat de mâncare, de aer curat şi vin bun, se arĕtă mai intim, mai deschis:

— Aşa domnişóră, nu te lăsăm..... Sĕ ne cânţĭ...

— De ce nu, rĕspunse fata, roşie de emoţiune. Dér sunt cam rĕguşită.

— Ce are a face, ḑise Ionescu. Noi ne mulţumim şi aşa.

Şi Serafima începù. Mai întâi glasul ei tremurător abia părù că îngână un cântec.

Popa se nĕcăji:

— Ce soro, n'ai mâncat adĭ? Ce e miorlăitura asta? Par' că escĭ o pisică.

Atuncĭ fata prinse inimă şi cântă cu putere. Musica aceea cam plângătóre, precum şi vocea Serafimei, îi deştéptà lui Ionescu vremurile când era copist şi sta în Bucurescĭ pe strada Păunilor. Tocmai cu aşa glas şi cam aşa romanţe îndruga odinióră pe acolo — vara — o spălătorésă din vecinătate, călcând rufele.

(Va urma.)

APELUL

înaintat ministrului unguresc de interne Des. Perczel în causa fondului pentru monumentul lui Iancu, prin d-l advocat Dr. Amos Frâncu.

Escelenţa Vóstră!
Domnule ministru reg. ung. de interne!

Pentru colecta făcută în favorul monumentului lui Avram Iancu, a fost osândit acusatul la 5 dile arest şi s'a decretat confiscarea şi încassarea esecutivă a sumei contribuirilor, poreclite „daruri de milă“, în total 3780 fl. 65 cr. şi în banĭ românĭ 330 lei 50 banĭ, prin sentinţele poliţiei (nr. 525—95) şi a vicecomitelui (nr. 188—95) din Sibiiu. Intru aparenta motivare a acestor judecăţĭ se invócă: ordinul ministeriului de interne edat în causa darurilor de milă, dela 16 Aprilie 1882, nr. 18613, §-ul 66 al art. de lege XL. din 1879, şi ordinul Escelenţei Vóstre privitor la monumentul lui Iancu, edat sub nr. 426, la 15 Martie 1895.

Contra acestor sentinţe, am onóre în calitatea mea de apĕrător a înainta şi motiva următórea

Apelaţiune şi cerere de nulitate.

Escelenţa Vóstră!
Domnule ministru de interne!

I.

Pe frontispiciul residenţei Majestăţei Sale cesaro şi apostolice regescĭ strălucesce următórea devisă de eternă valóre: *Justitia regnorum fundamentum.*

Am deplină încredere în principiul, am firma convingere, că factorii responsabilĭ ai puterei esecutive trebue sĕ-şĭ ia drept maximă conducĕtóre a declaraţiunilor şi faptelor sale numai şi numai *adevĕrul.* Mai ales socot însĕ, că cetăţenii liberĭ întocmai sunt datorĭ a descoperi adevĕrul în faţa puterei. — Animat de aceste convingerĭ intime, îmĭ ridic glasul împotriva unei disposiţiunĭ a Escelenţei Vóstre, care în dispreţul adevĕrului istoric, a atins cu o judecată de înfierare nu numai memoria lui *Avram Iancu*, acéstă fenomenală figură istorică, incarnaţiunea poporului românesc, ci şi lupta de apĕrare a acestui popor. O luptă, pe care p o p o r u l r o m â n e s c a plătit'o cu viéţa a 40,000 de ómenĭ şi cu ruinele a 230 de sate pustiite, lupta pe care a purtat'o întru apĕrarea ideei monarchice, a continuităţei de drept autonomic, a libertăţei şi egalei îndreptăţirĭ naţionale. Şi a purtat'o împotriva acelora, carĭ prin regim de teróre au comis atentatul detronărei, au rĕsturnat constituţiunea ţĕrei, au înaugurat drept ideal de stat: unificarea forţată a ţĕrilor autonome ale Corónei şi ale deosebitelor rasse constitutive de stat, şi împotriva acelora, carĭ libertatea nu voiau sĕ o dee decât în schimbul naţionalităţei.

Acest rĕsboiu a costat torente de sânge. Cu tóte acestea adevĕrat învins n'a fost decât singură *patria*, care deopotrivă îşĭ *iubesce pe toţĭ fiiĭ sĕi.* Lacrĕmile Ei numai vĕlul uitărei le póte usca şi liniştea copiilor sĕi numai glasul impăciuirei o póte reda.

Trebuia, Esc. Vóstră, ca sĕ resimţiţĭ profund în urma tradiţiunilor, carĭ vi-se légă de nume*): cât de mult sunteţĭ judecător şi parte în acéstă mare controversă. Şi totuşĭ Esc. Vóstră aţĭ aflat de bine a rupe vĕlul uitărei, a înăbuşi glasul împăciuirei şi a enunţa un verdict istoric printre mormintele pline de luptătorii căduţĭ pentru cele douĕ curente de idei.

Circulara Esc. Vóstre, care ridică la valóre dogmatică de stat judecata ce aţĭ enunţat şi o sancţionéză cu represiunĭ penale, circular, a cărui parte istorică a fost declarată secretă, ér partea dispositivă penală, întemeiată pe cea istorică, de — publică, are textual următorul cuprins:

„Se sciă, că agitatorii românĭ plănuesc ridicarea unei statue lui Avram Iancu, devenit celebru prin a t r o c i t ă ţ i l e comise de R o m â n i i c o n t r a r ĭ p a t r i e i asupra Maghiarilor şi supra-numit „Regele munţilor“, aranjând colecte parte publice, parte s e c r e t e spre acest scop, prin ceea ce intenţionéză a a m ă g i şi agita pe Românii carĭ nu cunosc trecutul. Eternisarea memoriei unui astfel de i n d i v i d n'ar fi altceva, decât propovĕduirea celui mai negru fanatism de rassă, glorificarea aceluia, care şĭ-a t r a d a t p a t r i a, care a fost causa uciderei şi jefuirei familiilor nevinovate.“

*) Alusiune la Perczel Mór şi Perczel Miklos, foştii generalĭ în revoluţiunea ungurescă.
Trad.

„A t e n t a t u l acesta neputĕndu-se permite ordonez prin acésta, că orĭ-unde pe teritoriul ţĕrei s'ar încerca r i d i c a r e a u n e i s t a t u e pentru numitul, şefii respectivei localităţĭ cercuale sĕu comitatense s'o împedece sub grea rĕspundere personală; colectele pentru acest scop nu se pot suferi, şi întru cât deja s'au întêmplaţ colecte, colectanţii — în virtutea legilor şi regulamentelor esistente — trebue sĕ fie traşĭ la rĕspundere, ér suma adunată sĕ se confisce.“

„Mai observ, că toţĭ aceia, pe care autoritatea îi surprinde colectând, comit delict, şi ca atarĭ sunt a-se pedepsi cu cincĭ-spre-dece dile închisóre şi 100 fl. amendă“.

Prin acest ordin al Esc. Vóstre organele inferióre s'au simţit îndreptăţite, atribuindu-i putere retroactivă, a aplica acusatului o pedépsă, prin care se decretéză perderea libertăţei personale şi a enunţa confiscarea sumelor de contribuirĭ, pe care le-a primit în publicitate înainte de edarea acelui ordin şi pe carĭ deja le-am predat unei a treia persóne. Drept aceea mĕ vĕd necesitat a proiecta asupra tuturor aserţiunilor acestei ordinaţiunĭ razele de lumină ale adevĕrului şi a pune în faţa tuturor enunciaţiunilor ce cuprinde, principiile fundamentale ale constituţiunei, dreptului şi legei positive.

Constat, că Esc, Vóstră făptuirea aceiora carĭ au iniţiat ridicarea unui monument pentru Avram Iancu şi au căutat a-l realisa prin contribuirĭ publice, stigmatisaţĭ cu privire la s c o p u l atribuit şi la c e r c u r i l e p o l i t i c e de unde a rĕsărit ideea colectei. Mai constat, că informatorii Esc. Vóstre au isbutit sĕ vĕ câştige, pentru opiniunea, că prin plănuirea unui monument pentru Iancu agitatorii românĭ vor sĕ amăgéscă şi se agite pe Românii carĭ nu cunosc trecutul. In faţa acestora ţin a releva înainte de tóte greşéla, ce residă în distincţiunea, ca şi când poporul românesc ar avé peste tot straturĭ carĭ nu-şĭ cunosc trecutul şi constat, că istoriografii şi bărbaţii de stat de-opotrivă s'au convins, că tóte straturile poporului românesc sunt străbătute într'un mod proverbial de conscienţa istorică şi naţională, şi că ast-fel, o b i e c t i v şi i n t e s ă, de abia póte fi vorbă de Românĭ carĭ nu şi-ar cunósce trecutul. Din contră acéstă spontană mişcare prigonită de Esc, Vóstră, iniţiarea monumentului lui Iancu, cercul din care a pornit ideea, intenţiunea care a produs curentul, tóte acestea sunt mai ales potrivite a convinge şi pe cei mai dificilĭ scepticĭ despre adevĕrul acelei vestite declaraţiunĭ a istoriografului Regelui Mathia, dată întru a caracterisa pe Românĭ: Magis pro linguae, quam pro vitae incolumitate certasse videntur.

Ast-fel fiind psichologia poporului român, ve-ţĭ afla cât e de firesc momentul, că ideea, iniţiativa şi începutul realisărei monumentului lui Avram Iancu a pornit din sînul tĕrănimei române, — printr'o curiósă coincidenţă istorică tocmai din sînul plugarilor românĭ dela Ş i r i a — (Világos). Numai prin presiunea acestei ţĕrănimĭ a rĕsbătut apoi ideea în presă, în colónele „F o i i P o p o r u l u i“, prin continue reclamaţiunĭ din sînul poporului. Despre acésta Esc. V. va binevoi a-se convinge atât din apelurile presei, cât şi din declaraţiunea forului de prima instanţă „Die Anregung zu dieser Sammlung von anderer Seite ausgegangen“, ba şi din acel fapt singur destul de elocvent, că $^9/_{10}$ părţĭ ale contribuenţilor sunt ţĕranĭ.

In faţa acestor fapte e imposibil a nu recunósce, că ideea monumentului lui Iancu şi contribuirile în acest scop nu se pot judeca drept o acţiune meşteşugită înscenată de „agitatorii românĭ“, ci drept o mişcare generală isvorîtă din sînul poporului. Prin urmare e datoria bărbatului de stat activ de-a pĕtrunde la adâncimile acestei mişcărĭ poporale şi a cerceta tendenţa ei la lumina adevĕrului obiectiv. Er' mie, muncitor al presei române, care simţesc direct pulsaţiunea inimei acestui popor, mi-s'a reservat onórea de a asigura pe Esc. Vóstră, că scopul acestei mişcărĭ nu a fost agitarea şi seducerea, ci afirmarea conscienţei naţionale şi istorice a poporului românesc.

Cumcă de fapt acesta a fost scopul nimic nu o póte dovedi mai strălucit, decât acel m o t i v f u n d a m e n t a l, care a dat primul impuls la ideea monumentului lui Iancu. Esaminând Esc. Ta în mod pragmatic acest motiv, o sĕ vĕ convingeţĭ, că curentul de idei şi iniţiativa pornită în favorul monumentului lui Iancu (pe care Esc. V. aţĭ dorit sĕ o pedepsiţĭ cu perderea libertăţei şi confiscare, fiindcă s'ar fi făcut fără permisiunea guvernului) nu s'a manifestat decât ca un efect şi o reacţiune a colectei publice pornită pretutindenea în întréga ţéră, — de-asemenea fără permisiunea guvernului — pentru monumentul lui Kossuth Lajos, cum şi a acelor tendinţe revoluţionare ce se manifestă în acéstă mişcare poporală, tendinţe, carĭ residă dela sine în numele şi trecutul lui Kossuth, şi carĭ sunt cu totul contrarĭ cu tradiţiunile de drept de stat, dinastice şi naţionale ale poporului românesc, contrare cu convingerile şi luptele acestui popor.

In ideea monumentului proiectat lui Kossuth se presentau ca glorificate destructivele principii de drept de stat, inseparabile de numele lui Kossuţh, cum sunt teoria incompatibilităţei*), ruperea legăturei imperiale întemeiate în sancţiunea pragmatică, nimicirea autonomiei ţĕrilor corónei S-tului Stefan şi unificarea forţată a rasselor, carĭ compun acest stat poliglot, — o preamărire acésta, care se întreprindea sub domnia glorisă a aceluiaşĭ domnitor, a cărui detronare a fost enunţat'o Kossuth în pronunciamentul dela 14 Aprilie 1849 în Dobriţin. Era decĭ firesc, décă p o p o r u l românesc a fost aşa de adênc lovit în sentimentele sale dinastice, în consciinţa sa istorică şi naţională, încât reacţiunea astfel provocată, întărită şi de simţul pietăţei naţionale, a căutat sĕ afle o manifestaţiune şi a aflat'o în ideea monumentului lui Iancu. Acel Iancu, care represintă întruparea negaţiunei tendinţelor lui Kossuth, şi care personifică tóte principiile monarchice şi dinastice ale naţiunei române: cohesiunea imperială basată pe sancţiunea pragmatică, autonomia ţĕrilor de corónă ungară, punctul de drept de stat pentru egala îndreptăţire şi libertatea naţională şi însăşĭ luptele sale purtate pentru aceste devise.

Astfel fiind ideea monumentului lui Iancu în motivele şi tendinţele sale, înţelepciunea şi sentimentul monarchic al Es. V. nu va puté sĕ nu recunóscă, cum în acéstă mişcare nu s'a manifestat seducerea şi aţîţarea, orĭ schimonosirea trecutului; s'a declarat însĕ conscienţa istorică şi naţională a poporului românesc şi pietatea sinceră faţă cu amintirea acelui Iancu, care în fruntea poporului sĕu a luptat şi a suferit, a trăit şi a murit pentru *aspiraţiunile monarchice, naţionale şi de libertate.*

Astfel privită ţînta acestei mişcărĭ, în mod diferent de concepţiunea Esc. V. trebue sĕ ajungă într'o lumină şi mai intensivă judecata falsă a Esc. Vóstre, pe care aţĭ riscat'o asupra rolului din trecut al poporului românesc, rol legat de numele lui Iancu şi asupra onorului personal, politic şi militar al lui Iancu. Acésta îmĭ impune a arĕta, că judecata ce aţĭ format, desminţi de istoria pragmatică.

*) Doctrină kossuthistă după care coróna ţĕrei ungurescĭ nu ar puté fi unită cu coróna împĕrătéscă austriacă, în aceeaşĭ persónă.
Trad.

Escelenţa Vóstră în ordinul citat cualificaţĭ lupta de apĕrare ce poporul românesc a purtat'o în revoluţia dela 1848—49 pentru ideea monarchiei, pentru egalitatea şi libertatea naţională, drept o *crudelă vĕrsare de sânge comisă de Românii duşmănoşĭ patriei asupra Maghiarilor.*

Acusa de nepatriotism de-abia se póte susţine faţă cu a c e l p o p o r, care la ordinul Domnitorului sĕu legitim a prins arma pentru apĕrarea legitimităţei şi a continuităţei de drept, pentru autonomia Ardélului şi egala sa îndreptăţire naţională; faţă cu a c e l p o p o r, care nicĭ când n'a adus asupra patriei arme strĕine orĭ aliaţĭ strĕinĭ, n i c ĭ T u r c ĭ, n i c ĭ N e m ţ ĭ, n i c ĭ M u s c a l ĭ; faţă cu acel popor, care contra intervenţiunei strĕine a protestat şi atuncĭ, când terorismul organisat în contra lui îi prefăcuse în cenuşe sute de sate, când tribunalele de sânge di de di sĕvêrşiseră asasinate în massă în mijlocul fiilor sĕi, când mii de ómenĭ ai sĕi acopereau deja câmpurile de bătăliă.

Despre tóte acestea Esc. V. se póte convinge şi din declaraţia lui K. M. Pataky*): „Alle Walachen stimmten gegen die Einberufung der Russen“. Şi decĭ abia o sĕ mai insistaţĭ pentru aserţiunea d-v., décă o sĕ consideraţĭ, că adversarul poporului românesc a fost: un parlament ilegal şi facţios, care desfăşură stindardul revoluţionar pentru *detronarea dinastiei, pentru nimicirea continuităţei de drept, şi unificarea orĭ estirparea popórelor nemaghiare.*

Dovadă, că poporul românesc în frunte cu I a n c u a luptat cu asemenea duşman, şi că prin urmare nu e permis a insinua acestui popor o luptă îndreptată contra patriei, este S z i l á g y i S á n d o r, un istoriograf maghiar, căruia sper, că şi Es. Vóstră îi veţĭ da credĕmênt. Acest istoriograf caracteriséză în chipul următor parlamentul şi activitatea lui:

„Şi ce a făcut parlamentul, fiind-că aşa voiau şefii sĕi?

„A enunţat egemonia naţiunei şi limbei maghiare, ideea egalei îndreptăţirĭ a numit'o chimeră („a Gleichberechtigungot chimerának nevezték) şi la Seghedin, încă înainte de a se împlini un an, parlamentul a întrodus în lege egala îndreptăţire a naţionalităţilor.“

„*A voit sĕ se separeze de Austria* şi în ultimele momente totuşĭ a fost aplecat a trata cu aceeaşĭ Austriă“.

Dér ca patriotismul luptei poporului românesc sĕ nu se mai discute, daţi'mĭ voiă a mĕ provoca cu profund omagiu la rĕspunsul preagraţios, pe care Majestatea Sa cesaro şi apostolică regéscă, Domnitorul şi Regele nostru Francisc Iosif I., l'a dat deputaţiunei poporului român, la 25 Febr. 1849, rĕspuns, care sună astfel:

„Ich empfange mit Freude die Versicherung de Treue und Anhänglischkeit der muthigen romanischen Nation, und erkenne mit Dankbarkeit die schweren Opfer, die sie für meinen Thron und die Gesammtmonarchie gebracht hat, gegen eine treulose Partei, die den Bürgerkrieg angefacht und durch ihre Hartnäckigkeit noch fortdauern macht. — Die Petition der getreuen romanischen Nation werde ich in genaue Erwägung ziehen lassen, und in der kürzesten Zeit zu ihrer Beruhigung erledigen“.

Şi dacă Esc. V. o sĕ revocaţĭ în memoriă şi faptul, că pe stégul regimentului român de grâniţerĭ sta pusă de mâna Majestaţei Sale medalia cu următórea inscripţiă: *Für standhaftes Ausharren in der beschworenen Treue 1848—49*“ abia va mai trebui sĕ mai combat acusa de nepatriotism. Pot decĭ trece în linişte pentru a lămuri acea opiniă a Esc. V., prin care luptele Românilor aţĭ voi sĕ le presentaţĭ numai ca nisce c r u d e l i t ă ţ ĭ isvorîte din ura de r a s s ă, ér pe Avram Iancu drept autor al acelora.

*) Bem in Siebenbürgen, Leipzig 1856.

Istoria o sĕ Vĕ convingă, Escelenţă, că nicĭ una dintre aceste asertiunĭ nu se póte accepta, şi ca în acéstă privinţă nicĭ măcar o umbră de îndoială sĕ nu maĭ planeze asupra adevĕrului, voiu face sĕ se pronunţe astfel de isvóre istorice, carĭ prin posiţia lor politică şi de rassă vor afla credĕmênt şi la Esc. Vóstră.

Diarul „Honvéd“ (nr. dela 11 Iulie 1848) aruncă lumină asupra faptului, că nu contra unor cetăţenĭ nearmaţĭ decurge lupta de apĕrare a legiunilor lui Iancu, pentru-că după acest articol:

„Munţii ocupă aprópe jumĕtate din armata nóstră ardelénă, şi e una dintre cele mai ingrate operaţiunĭ de rĕsboiŭ din lume, o adevĕrată muncă sysiphică“*) — ci s'au luptat cu jumĕtate din victoriósa armată maghiară ardelenă. O luptă a fost acésta, care după mărturisirea foii maghiare „Honvéd“, „ar face cinste celui dintâiŭ comandant din lume“, o luptă care contra Românilor s'a purtat cu ţînta şi mijlócele estirpaţiunei după cuvêntul de ordin al căpitanului maghiar de honvedĭ, Gabányi: **„Sĕ stîrpim fără milă némul rebel“****) o luptă, în care şĭ-au găsit mormêntul nu numai trei marĭ armate unguresci: a lui Hatvani, a lui Vasváry şi a lui Kemény, ci pe lângă acestea şi alte numĕróse corpurĭ mai micĭ de armată. O lupta acésta în care totuşĭ Iancu nicĭ-odată, nicĭ chiar când durante armistitio a fost atacat, prin tradare şi sperjur —nicĭ-odată, dic, *n'a perdut nicĭ o singură bătălie, şi a stat neînvins şi atuncĭ, când întreg Ardealul, afară de munţii liberĭ ai lui Iancu, zăcea la piciórele genialului Bem*“.

Aceste elocvente fapte vor convinge pe Esc. Vóstră, că aci massele rĕu înarmate ale poporului românesc au stat pe câmpul de luptă faţă în faţă cu armate regulate şi că aceste lupte victoriόse ale lui Iancu nu pot fi cualificate drept atrocităţĭ sĕvîrşite asupra Ungurilor.

Esc. Vóstră însĕ privind prin acest fel de prismă lupta de apĕrare a poporului român, înfieraţĭ ca o serie de atrocităţĭ sĕvîrşite asupra Maghiarilor, şi presentaţĭ şi pe Iancu ca autorul şi causa jefuirei şi ucidereĭ familiilor nevinovate.

Rĕsbóiele civile nu se fac fără de vĕrsărĭ de sânge. Acésta o confirmă însu-şĭ faptul, că pe poporul românesc lupta sa de apĕrare dela 1848 l'a costat viéţa a 40,000 de ómenĭ şi 230 de sate incendiate. O constată şi faptele, că marea revoluţiune francesă a fost un torent de sânge isvorît din milióne de inimĭ, ér revoluţia din Februarie a Parisului a costat viéţa a 15.000 de ómenĭ.

Dér rĕspundĕtor pentrn acestea, înaintea lui Dumnedeu şi a ómenilor, este şi rĕmâne numai acela, care le-a causat.

Esc. Vóstră rechemaţĭ umbra lui Iancu şi-l învinovăţiţĭ de-a fi causat atrocităţile. Rĕtăciţĭ, şi acéstă rĕtăcire mĕ constrînge sĕ arĕt, ce şi cine a fost de fapt causa atrocităţei dela 48 şi sĕ dovedesc, că represaliile comise de poporul jefuit şi destinat victimă asasinatelor în massă, nu stau, nicĭ una, în absolut nicĭ o conexitate cu numele lui Iancu, *care era pĕtruns de cele mai nobile principii ale umanismului.*

Esc. Vóstră anume veţĭ binevoi a nu perde din vedere, carĭ au fost antecedenţele şi causele represaliilor sĕvîrşite de massele poporului românesc în contra voinţei comandanţilor sĕĭ.

E fapt istoricesce constatat, că înainte de Octomvrie 1848 nicĭ unui Ungur nu i-s'a atins măcar un fir de pĕr din partea Românilor, pe când sângele pacĭnicilor Românĭ neînarmaţĭ era vĕrsat rîurĭ întregĭ din partea terorismului, cu scop direct de-a estirpa, nu numai inteligenţa, ci chiar întrégă rassa românéscă. Un scop acesta isvorît din dorul de a-şĭ satisface ura de rassă seculară, aceia carĭ — după prim-ministrul din vremurĭ Szemere Bertalan — „vorbia ca şi când am fi încă tot la 1832, când Maghiarul era totul, ér Sêrbul şi Valahul nimic decât popor fără drepturĭ“.

In acésta va găsi orĭ-care om nepreocupat causa vendettei de mai târdiu, şi pentru-ca sĕ provoc în privinţa acésta convingerea Esc. Vóstre voiŭ cita următórea declaraţiă a baronului Stein, şeful de stat-major maghiar, cuprinsă într'o scrisóre adresată prefectului Axentie:

„Sciu eu bine, că nu Românii, carĭ un întreg mileniu au purtat cu răbdare jugul, au erupt; trădătorĭ ai patriei sale şi trădătorĭ ai libertăţei Ungariei au aţîţat pe Românĭ la rĕsbunare prin crimele lor — şi pe Dumnedeul meu a fost grozavă rĕsbunarea. Românii s'au alipit de causa acelora, carĭ au luptat contra autorilor acestor oribilităţĭ, şi étă, liberĭ şi neînvinşĭ au rĕmas ei în munţii lor“*).

*) V. „Die Romanen der Österreichischen Monarchie“, Wien, 1850, pagina 211.

**) V. „*Honved*“ nr. 154, 1849.

Pe lângă o astfel de mărturisire póte că ar fi superfluu sĕ mai insist a documenta, că nu Iancu a fost causa represaliilor, ce s'au ivit icĭ-colea în decursul desarmărei rebelilor, după terorismul sĕvêrşit de partidul revoluţionar, şi ca o reacţiune a aceluia, pentru-că Iancu a stat departe de tóte aceste mişcărĭ. Causele adevĕrate ale vendettei au fost:

1. *Duşmanii juraţĭ ai libertăţei poporului.* Despre făptuirile lor, Csányi László comisarul plenipotent al guvernului revoluţionar în Ardeal, îşĭ dă sémă în chipul următor încă şi la data de 29 Aprilie 1849:

„Sosesc la mine rapórte oficióse, că mai sunt tiranĭ, carĭ n'au învĕţat nimic din cele întêmplate, carĭ neascultătorĭ faţă cu legea, silesc cu forţa pe foştii lor iobagĭ, deşi nu le mai sunt stăpânĭ, — ca sĕ le facă robotă“.

2. Aceia, carĭ au comis ne mai audite atrocităţĭ contra Românilor nevinovaţĭ şi neînarmaţĭ prin întroducerea tribunalelor de sânge, încă înainte de-a fi păşit Românii pe terenul resistenţei active. Tribunale, carĭ au pus în furcĭ în masse pe cei mai bunĭ ai naţiunei, cu atâta oróre, cât, după-cum apare din următorul comunicat al foiei oficióse „Wiener Zeitung“ de la 14 Iunie 1849, însu-şĭ comandantul oştirei maghiare, Bem Josef, a pronunţat cea mai sdrobitóre osêndă asupra acestora.

In „Wiener Zeitung“ se constată:

„Der Inhalt des in der Reichszeitung vom 14. Juni v. J. bekannt gemachten Briefes von Josef Bem an Ludwig Kossuth aus Hermannstadt 6. Juni 1849, wo er die „*Willkürlichkeit und Leidenschaftlichkeit*“ der kossuthschen Standgerichte anklagt, — die ihn an die Schreckensgerichte in Frankreich erinnerten, ist hiedurch vollkommen bestätiget“.

E dovedit, Escelenţă, că numĕrul jertfelor statarului s'a constatat întâiŭ cu cifra de 4834, după cum arată „W. Z.“, şi s'a rectificat în urmă, tot acolo cu suma de 6000.

„Wiener Zeitung“ scria:

„După datele întrate din cele 6 districte militare: Cluşiŭ, Sibiiu, Alba-Iulia, Reteag, Odorheiu şi Făgăraş, numĕrul acestor victime ale terorismului maghiar — firesce nesocotind numĕrul celor căduţĭ în câmpul de bătaia — e de 4843 persóne, deşi Ardealul are o poporaţiune numai de 2.500.000“.

3. Aceia, carĭ au comis asasinatele en masse dela Mihalţ şi Luna, apoi cunoscutele omorurĭ dela Abrud şi Sân-Craiŭ, acei tiranĭ, carĭ fiind representanţĭ ai puterei armate omorau cu grămada, numai din petrecere, pe Românĭ încă pe atuncĭ, când nicĭ un singur Maghiar n'a fost violentat de Românĭ. Acésta se ilustréză în mod eclatant din mărturisirea baronului Apor György, cuprinsă în scrisórea sa dela 2 Octomvre 1848, adresată amicului sĕu Galfy, [2]) — acel baron Apor György, care a spêndurat în sălciile dela Iernut 26 de ţĕranĭ pacĭnicĭ nevinovaţĭ — şi apoi încă nouĕ — şi se preumbla, cu ciubucu 'n gură, printre trupurile celor esecutaţĭ.

4. Aceia, carĭ s'au atins cu mânĭ criminale de averea poporului românesc după esemplul dat de majorul Csutak, cum o dovedesce următórea declaraţiă a generalului Czetz János:

[2]) Bem, Erdélyi hadjárata, pag. 147.

„Guvernului i-a fost bătĕtor la ochĭ în fine, că acestui bun domn i-a mai plăcut a jefuì poporaţiunea sĕracă, în Baia-de-Criş, Boiţa şi Brad“.

Pilda lui însĕ a atras imitatorĭ pretutindenea, aşa cât baronul Stein colonel în statul-major unguresc, e însu-şĭ constrîns a constata în sus citata scrisóre:

„Ich brauche nicht zu sagen dass Csutaks Bereicherungsmethode — Plünderung der Wehrlosen — zur Nachahnung reitze“. („Nu trebue sĕ-ţĭ mai spun, că metodul de a se îmbogăţì al lui Csutak, — jăfuirea celor nearmaţĭ — a instigat la imitaţiă“.

5. Aceia, carĭ au erigeat întru caeterum censeo estirparea poporului românesc din causa principiilor sale monarchice, naţionale, de egalitate şi fidelitate.

Acest scop infernal l'au proclamat usurpatorii puterei publice în mod făţiş, prin manifestele lor, şi căpitanul Gabányi, unul dintre instrumentele lor, l'a concretisat destul de espresiv în devisa:

„Sĕ estirpăm fără de milă acest neam de rebelĭ!“

*) Die „Romanen der Österr. Monarchie,“ pag. 214.

[2]) „V. Siebenbürger Bote“, 1843.

Acei, carĭ după cunoscutul ordin prohibitiv al ministrului de rĕsboiŭ *Aulich, au prigonit până la sânge şi pe acei Românĭ, carĭ luptau sub stindardul maghiar.*

Şi carĭ fiind-că în cele din urmă li-se părea, că sângele românesc se scurge prea încet, au primit în solda şi sub stégurile lor pe cel mai faimos ucigaş şi tâlhar din ţéră, pe Rozsa Sándor şi sângeroşii lui complicĭ, şi sub titlul de „trupă volantă“ i-au asmuţat asupra nĕînarmatelor sate românescĭ.

6. Acei, carĭ au formulat, după „Pesti Hirlap“ al lui Kossuth, în supremă maximă de stat lozinca: sĕ maghiarisăm cu fer şi foc, şi au provocat echoul: Românĭ séu morţĭ; carĭ au asvîrlit în Transilvania faimósa parolă a baronului Vesselényi: Uniune séu mórte, provocând înmiit rĕsunetul: autonomiă séu mórte!

Tóte acestea o sĕ Vĕ convingă, Esc., carĭ au fost adevĕratele cause şi adevĕraţii autorĭ ai atrocităţilor, mai ales décă ve-ţĭ considera, că s'a fost pus în curs distrugerea némului românesc. A unui ném, despre ale cărui suferinţe din trecut însu-şĭ Kossuth Lajos se esprimă în proclamaţiunea sa către Valahĭ (az oláhokhoz) ast-fel:

„*Valahii au suferit mult din străvechĭ timpurĭ, n'au avut mai nicĭ o libertate, ba chiar şi numele lor a fost infamat în legile ţĕrei (az oláhok sokat szenvedtenek már régi idők óta, szabadságuk majd mi sem volt, s még nevök is meg volt gyalázva az ország törvényeiben)*“.

Ast-fel nu restéză decât sĕ indigitez acel fapt istoric îndeobşte cunoscut, că Iancu, comandantul pururea victorios al legiunei Gemina auraria, ca un adevĕrat representant al umanismului, nu numai că a stat departe de orĭ-ce crudime, dér nu e permis sĕ fiă condamnat cum Esc. V. îl judecaţĭ. Acéstă judecată despre caracterul şi activitatea lui, sunt convins, că o desmint nu numai istoriografii, ci şi miile de compatrioţĭ maghiarĭ, cărora Iancu li-a mântuit viéţa.

Acela, care nu numai a cruţat Turda, Aiudul şi Abrudul, pe cum şi viéţa şi averea locuitorilor maghiarĭ cu sentimente revoluţionare ai acestor oraşe, ci i-a mântuit de pierire tocmai atuncĭ, când pe locuitorĭ i-ar fi putut lăsa victimă armelor sale victoriόse, ér oraşele lor pradă flacărilor — nu merita sĕ fiă acusat de vandalism.

Ca aceste fapte sĕ nu fiă trase la îndoiélă, mĕ provoc în ce privesce Turda şi Aiudul, la raportul căpitanului Gratze:*)

(„Ausgezeichnet hat sich ferner der Präfekt Jancu durch rechtliches tadelloses Verhalten, durch richtige Unterscheidung zwischen dem bewaffneten und wehrlosen Feinde am 10. November, als ich die Stadt Nagy-Enyed, welche sich mir auf Gnade und Ungnade ergeben hatte, besetzte. Während die Colonnen mit Umgehung der Stadt in die vorwärtige Position eingeführt wurden, hatte die Colonne Janku's den Auftrag, durch die Stadt zu defiliren und die Arriergarde des Corps zu bilden.

Ohne dass ein Mann ausgetreten wäre, hatte Jancu seine Colonne durch die Stadt geführt, und deren Environs derart besetzt dass nicht nur keine Gewaltthat verübt, sondern auch jede Plünderung verhindert wurde.

Gleich thätig war er am 20. Nov. an welchem Tage ich die Stadt Thorda nach unbedingter Unterwerfung im Namen unseres allergnädigsten Herrn besetzte; und der nur durch Furcht gebeugten Bevölkerung zu beweisen, dass die Romanen einen höhern Zweck, als die zugemuthete Raublust vor Augen haben, ging ich allein mit meinem Hauptquartier in die Stadt und lies dass ganze Corps auf den Brachfeldern, am rechten Aranyosufer biwouackiren, ohne das sich ein Mann unterfangen hätte, in die Stadt zu kommen. — Auch in dieser Stadt ist während des längern Aufenthaltes des Corps keine Gewaltthat, keine Plünderung vorgekommen“.

Aceste fapte au constrîns pe acest martor ocular, — care scria în nisce timpurĭ, când deja vênturĭ recĭ suflau din Viena înspre poporul românesc, — ca sĕ dee despre Iancu o caracterisare cu totului diferită de a Esc. V.

„Ich habe während der ganzen Espedition — ast-fel scrie — mein Lager in die Bivouaks mit Iancu getheilt und dadurch vielfältig Gelegenheit gehabt seinen Charakter zu studiren; ihm ist jeder Separatismus ein Gräuel; er hatte nur zwei Gedanken: Erhaltung der Monarchie und Gleichberechtigung seiner Nation; ich bin daher moralisch überzeugt, dass mit seinem Wissen, auf seine Veranlassung Niemandem unrecht geschehen“.

*) Vedĭ „Die Romanen“... 217—218.

In traducere:

„*In decursul espediţiunei eu am trăit viéţa de tabĕră în acelaşĭ bivuac cu Iancu, şi ast-fel am avut o mulţime de ocasiunĭ pentru a-i studia caracterul. El avea oróre de orĭ-ce separatism. Douĕ idei principale îl conduceau:* **susţinerea monarchiei şi egala îndreptăţire a naţiunei sale.** *De aceea eu am convingerea morală, că cu scirea lui şi la porunca lui nu i-s'a făcut nimĕnui nic o nedreptate*“.

Cu privire la mântuirea Abrudului, care s'a fost distins prin atrocităţile sale împotriva Românilor, daţi-mĭ voe sĕ mĕ provoc la un distins cetăţén abrudean, Rákosi József, care dice din cuvent în cuvênt următórele:

„La 20 Oct. 1848 o deputaţiune a rugat pe Iancu, pe atuncĭ proclamat comandant al Românilor din patriă, ca sĕ cruţe oraşul..... Spre norocire, fiind-că *Iancu, în virtutea temperamentului şi a culturei sale, nu era omul distrugerei...* oraşul a fost graţiat sub condiţiunile următóre: sĕ predee tóte armele, sĕ jure fidelitate lui Ferdinand al V-lea şi peste tot sĕ dee 3000 fl. desdaunare de rĕsboiŭ. Implinindu-se aceste condiţiunĭ *Abrudul a rĕmas în pace întrega iérnă*“. (*V.* „*Pesti Napló*“, nr. 238, dela 31 Aug. 1881).

Din aceste fapte v'aţĭ putut convinge deja, Escelenţă, de ce umanism era străbătut spiritul lui Iancu. Décă n'a putut împedeca, el cel puţin nu a potenţat întru nimic fatalitatea, care a adus în urmă diua de doliu asupra Abrudului de el mântuit. Sosind el de pe câmpul de luptă la faţa locului 5 ore după-ce se începuse opera de rĕsbunare, Iancu a căutat sĕ aline amarul dilei prin mântuirea dela mórte a sute de Maghiarĭ..... E imposibil sĕ nu sciţi, Escelenţă, că pricina acestei dile de jale a fost înfrângerea credinţei şi tradarea comisă faţă cu Iancu şi poporul românesc.

Din opul contelui Richard Gelich, din scrierile lui Szilágyi Sándor, Kőváry Mihály şi din archivele revoluţiunei, de sigur v'aţĭ putut convinge, Escelenţă, că nu Iancu a pricinuit acea di de jale. Pentru-că e fapt istoric, că guvernul revoluţionar şi anumit Kossuth Lajos a plenipotenţiat pe deputatul Dragoş cu misiunea de-a pacifica pe Românĭ. In scopul de a-se iniţia pertractărĭ în acéstă privinţă, s'a legat armistiţiu, şi pentru durata pertractărilor s'a garantat inviolabilitatea cu provocare chiar la onórea Dictatorului. De-asemenea e fapt istoric, că după-cum spune R. Gelich —„pe când Dragoş închina pĕhare cu prefecţii şi tribunii pentru împăciuire“ — Hatvani, „parvenit dintr'un miserabil sansculotte comandant de armată“ — cum îl numesce Szilágyi — a nĕvălit în Abrud, durante armistitio, — la ordinul secret al lui Kossuth — şi prindênd pe tribunii românĭ, carĭ parlamentau, şi unindu-se cu Maghiarii din oraş, a comis cele mai nebunescĭ crime ale terorismului. După-cum spune Gelich, „însu-şĭ Hatvani a străpuns în piaţă pe un Român, dând hordei sale nedisciplinate semn de năvală asupra Românilor“.

Acéstă stare de lucrurĭ, verificată şi de baronul Stein („Genehmigte Kossuth Hatvanis Vorrücken“) e dovedită şi cu ordinul lui Kossuth către Hatvani, în care i-se da din cuvênt în cuvênt următórea instrucţiune:

„Drágos képviselőt.... egyuttal oda utasitottam, hogy a kivánt fegyverszünet vagy alku ürügye alatt a hadjárást semmi szin alatt fel ne tartoztassa, mit is a végett közlök önnel, hogy utódja megérkeztéig is ez értelemben s pedig teljes erélylyel folytassa müködését“.

„*Pe deputatul Dragoş... 'l-am îndrumat, ca sub* **pretestul armistiţiului orĭ tractărilor dorite, sĕ nu oprésca nicĭ-decum campania de rĕsboiŭ,** *ceea-ce îţĭ comunic şi d-tale, ca şi până la sosirea succesorului sĕ-ţĭ continui activitatea în* **acest înţeles** *şi mai ales cu tótă energia*“.

După tóte acestea óre sĕ mai fiă de lipsă, Escelenţă, sĕ arĕt cine este causa desastrului dela Abrud, întêmplat după înfrângerea lui Hatvani, şi cât de departe stă de acest desastru Iancu, caracterul deschis, care dinaintea sperjurului abia a scăpat cu viéţa?

De aceea mĕ mai provoc numai pro superabundanti la cuvintele „Pro memoria“ ale martorului ocular maghiar Rákosi József:

„Astădĭ, după încheierea tragediei,

ómenii judecă în multe chipurĭ asupra causelor nenorocirei. Dér orĭ-cât de mult am cumpăni datele, trebue sĕ ne alăturăm la convingerea generală a celor dela Abrud, că acéstă catastrofă a fost provocată de păşirea pripită şi milităresce nepregătită a lui Hatvani. Judecătorul nepreocupat nicĭdecum nu o va atribui lui Iancu, drept esecutarea unui plan anterior stabilit“.

In legătură cu acésta atrag atenţiunea Esc. Vóstre la faptul, că sutele de Maghiarĭ numai inimei de ómenĭ iubitóre a lui Iancu au putut mulţumi, décă după catastrofa dela Abrud au scăpat cu viéţa de rĕsbunarea poporului românesc, dupăcum apare din literile promemoriale anexate aci şi edate de George Borza şi Iosif Şuluţiu de Cărpeniş. jude reg. de tribunal în pens. Din tóte acestea vĕ puteţĭ forma judecată obiectivă, Escelenţă, întru cât póte fi atins caracterul lui Iancu de acusa *vandalismului şi a urei de rassă.*

La formarea acestei judecăţĭ Vĕ vor fi întru ajutor şi următorii istoriografĭ, carĭ toţĭ se pórtă cu cea mai ardĕtóre ură faţă cu tot ce-i românesc.

Kövári scrie ast-fel:

„Sunt totuşĭ doi, cărora nicĭ duşmanul nu le póte denega óre-care recunóscere. Unul e Nicolae Solomon, prefectul comitatului Hunedóra, care n’a omorît şi n’a prădat. Al doilea e Avram Iancu, aşa numitul „Regele munţilor“, care din interes naţional a înarmat munţii şi n’a fost condus de egoism, ceea-ce se vede din faptul, că după doborîrea Ungurilor, a refusat a depune armele, pănă-ce nu se vor realisa promisiunile făcute naţiunei sale de cei împĕrătescĭ; şi fiind-că nu le-au împlinit, n’a primit dela ei nicĭ o decoraţiune; şi pentru acésta mai târdiu a nebunit“.

Acelaşĭ autor, la pag. 230 a opului sĕu, caracteriséză ast-fel pe Iancu:

„*Vandalismul nu l’a părtinit Iancu*“.

Jancsó Benedek, citând isvórele istorice, redă opiniunĭ cu totul diferente de Esc. V., de aceea îl voiŭ cita textual:

A. E. Popp, dice în studiul sĕu: Iancu és az oláh forradalmàrok*), că Iancu nu póte fi pus într’o categorie cu alţĭ conducĕtorĭ ai poporului român. El era creat din material mai nobil, ca aceştia. El era mai uman, mai delicat şi cu mai bune disposiţiunĭ faţă cu Ungurii, decât ceialalţĭ. In acelaşĭ înţeles s’a esprimat despre individualitatea lui Iancu şi Moldovan Gergely, în studiul sĕu „A moczok földén“ cum şi în alte scrierĭ ale sale. In Ardeal o sciu fórte mulţĭ, că maghiarimea din munţĭ, care în acest oribil rĕsboiŭ mai mult a avut a suferi, a ţinut pe Iancu de mai bun, mai nobil, decât soţii sĕi. Mai multe familii din nobilimea maghiară au de a mulţumi de-adreptul lui Iancu, décă au scăpat cu viéţă de furia Moţilor. Tragicul vieţei sale de-asemenea dovedesce, că a fost mai bun şi mai nobil, decât colegii sĕi. El a eşit alienat din temniţa dela Sibiiu (?).

Necunoscĕnd eu destul de amĕnunţit viéţa şi faptele „Regelui munţilor“ nu mĕ ţin competent a enunţa, care va fi judecata definitivă a istoriei asupra lui Iancu.

In locul acesteia citez următorele cuvinte ale unui scriitor maghiar, Szabó Nándor, care a tradus în ungurесce studiul des amintit al domnului A. E. Popp, şi care dice:

„In Muuţĭ e o părere generală, că Iancu n’a fost aşa de maghiarofag, cum îndeobşte se crede în ţéră. Inima, sufletul, gândul îl atrăgeau către Maghiarĭ; împrejurările, situaţia l’au răpit în tabĕra adversă. E verosimil, că cel puţin în parte acestei dileme ’i-se atribue alienarea de mai târdiu. El a fost singurul între tribunii românĭ dela 1848, care nu numai a simpatisat cu Ungurii, ci s’a sciut şi însufleţi pentru ideile sublime (?), după carĭ se sbăteau aceştia. El a fost singurul (?), care n’a prins arma din pofta de câştig, orĭ dor de rĕsbunare.“

„Iancu a dispreţuit elemosina austriacă şi mai bine a însetoşat şi a suferit purtarea nevrednică a beamterilor austriacĭ, carĭ drept mulţumită şi recunoscinţă l’au întemniţat“.

Er’ Ürmössy Lajos face în „Budapesti Hirlap“ (nr. 200 din 1896) următórele declaraţiunĭ:

„Fiind vorbă despre Iancu, ţin sĕ amintesc, că e o mare greşală a declara pe acest bărbat „tâlhar ucigaş“... acest bărbat n’a făcut astfel de fapte. El a prins arma din principiu, dér poporul sĕu nu şi-l’ar fi putut ţiné sub arme numai cu principii (?): uciderile nu le-a putut opri, dér îndată-ce a ajuns stăpân al situaţiei, cu mână de fier şi-a ţinut armata în frêu.

*) *Iancu si revoluţionarii români.* V. „Ungaria“, nr. 5, din 1892.

„Când Bem îşĭ secera învingerile, Iancu s’a retras în munţĭ cu oştirea sa, nepermiţĕnd nicĭ o ucidere, deşi ar fi avut destul teren sĕ năvălescă din când în când la vale. Bem l’a provocat sĕ depună armele şi sĕ fiă supus credincios patriei; el a rĕspuns, că întinde Ungurilor cu drag drépta împăcărei, dar numai în casul, dacă Bem primesce programul de mai sus, pe care în Olmütz i-s’a făcut deja promisiunĭ“.

„Principiile, vederile lui le putem condamna şi trebue sĕ le condamnăm, *dér nu’l putem numi „haramia“*.

In urmă cu considerare la scurţimea timpului, fiă’mĭ permis a mai cita opul contrar Românilor, al baronului Josef Helfert: „Revolution und Reaction“. Citez declaraţiunile lui, ce se găsesc la pag. 214:

„Wo die Präfecten selbst oder durch ihre Unterbefehlshaber eingreifen konnten, wurde manchem Unheil vorgebeugt. Vor allem aber erwarb sich Iancu in dieser Hinsicht entschieden Verdienste, und wenn man ungarischerseits heute noch seinen Namen mit Abscheu ausspricht, mit Fluch und Verwünschungen begleitet, so sollte man des vielen Übels nicht vergessen, das durch ihn verhütet wurde. Sein Ansehen war das grösste, sein Wort das geachtestè, und er war sichtlich bestrebt davon .... besten Gebrauch zu machen“.*)

Escelenţa Vóstră, domnule ministru! Cadrele acestei apelaţiunĭ nu-mĭ permit a face o caracterisare. Din datele citate pănă acum reese însĕ clar faptul, că în *faţa caracterului individual, politic şi militar al lui Iancu şĭ-au închinat stegul lor şi cei mai implacabilĭ duşmanĭ.*

Iancu, ca persónă a întrat bogat în revoluţiune, şi după ce a predat erariului o majă de aur încredinţată pazei sale, el a murit în completă miseriă.

Iancu n’a primit distincţiunile personale, ce i s’au oferit. Şi sĕ nu recunósceţĭ óre, Escelenţă, că la el nu se găsesc motivele faptelor, ce i-aţĭ imputat, nicĭ pofta de avere, nicĭ dorul de domniă, şi că trăsura fundamentală a caracterului sĕu a fost *desinteresarea altruistă?!*

In ce privesce caracterul politic, Iancu a fost una cu naţiunea sa, cu convingerile, aspiraţiunile ei depuse în programul dela 15 Maiŭ 1848. El a luptat pănă în ultimul moment al vieţei pentru fidelitate către dinastiă, pentru sancţiunea pragmatică şi pentru principiile constituţionale: egală îndreptăţire naţională, libertatea şi frăţietatea. Deopotrivă în timp de pace, ca şi în resboiul de apĕrare, ce i-s’a impus prin terorism, cu cuvêntul şi cu fapta el a fost totdéuna loial, oferind drépta împăciuirei. Acésta a esprimat’o aşa de pregnant el însuşĭ în scrisórea adresată deputatului din Ungaria, Gozman, pentru împăcarea cu Maghiarii. El scria, încă şi după tradarea de la Abrud, ast-fel:

„*Noi suntem ómenii libertăţei! Pentru asta am revoltat, pentru asta neam vĕrsat şi suntem hotărîţĭ a ne vĕrsa sângele pònă la ultimul Român. Braţele nóstre din 15 Maiŭ al anului trecut pănă la ora cea fatală deschise au stat, ne-am oferit fraţilor Maghiarĭ de cei mai sincerĭ amicĭ pentru tóte adversităţile timpurilor viitóre,* **numai sĕ ne garanteze naţionalitatea pe temeiul dreptului egal**“.

„*In urmă, precum şi mai înainte vĕ scriem, că nu suntem în contră, ba dorim ca fiiĭ aceleaşĭ mame sĕ avem aceiaşĭ amicĭ şi inimicĭ cu Maghiarii,* **dér condiţiunile atinse le pretindem realisate. Fără de acelea a murĭ mai bine suntem resoluţĭ**“.

Sĕ nu recunósceţĭ óre, Escelenţă, puritatea cristalină a acestui caracter politic consecvent şi trăsurile fundamentale ale lui: neclintita alipire către legitimitate, libertate naţională şi frăţietate.

In privinţa caracterului militar Iancu, credincios jurămêntului sĕu depus în 15 Maiŭ 1848, a luptat pentru dinastia legitimă şi pentru egala îndreptăţire naţională, dovedindu-şĭ în sute de lupte deschise intrepriditatea, neabusând de învingerea câştigată şi neîntimidat de perderea

*) In românesce: Unde prefecţii au putut întreveni direct orĭ prin sub-ordonaţii lor, a fost evitat mult rĕu. Inaintea tuturor însĕ Iancu şĭ-a câştigat în acéstă privinţă merite. şi dacă Maghiarii mai pronunţă şi adĭ cu groză numele lui, însoţindu-l cu ocară şi blăstem, sĕ nu se uite multele nenorocirĭ, carĭ au fost prevenite prin el. Vada lui a fost cea mai mare, cuvêntul lui cel mai respectat şi el s’a nisuit vĕdit..... a face us în mĕsură mare de acéstă împrejurare.

avută, cu durere pentru victimele revoluţiunei, deplângĕnd pe adversarii sĕĭ căduţĭ şi tractând cu lealitate pe adversarii neînarmaţĭ.

Sĕ nu recunósceţĭ óre, Escelenţă, că de caracterul acesta nu s’a atius nicĭ avere strĕină, nicĭ sânge nevinovat, şi că fundamentala caracteristică a fost: credinţă la jurămênt, eroism şi umanism frăţesc.

La vestea morţei lui Vasvári Pál, pe care îl învinseră mai ales femeile române, Iancu a făcut următórea declaraţiă caracteristică: „Aşĭ fi dat 10 anĭ din viaţa mea, décă aţĭ fi adus viu pe Vasváry înaintea mea. Pagubă de el, ce tînĕr escelent a fost“.

Audênd despre sórtea lui Dragoş, care ca trădător a fost trucidat de popor, a dat următorul ordin de di către victoriósa oştire, care a ocupat Abrudul:

„*Atât de brav v’aţĭ luptat, de ar trebui sĕ vĕ sărut pe toţĭ; numai viaţa lui Dragoş de aţi fi cruţat’o**)

Şi totuşĭ Esc. Vóstră stigmatisaţĭ ca pe un rob al celui mai negru fanatism de rassă, ba chiar şi cu acusa tradărei de patriă pe acest bărbat, pe care Majestatea Sa, gloriosul nostru Domnitor, la ale cărui ordine aveţĭ fericirea a servi şi Esc. V., *s’a îndurat preagraţios a’l distinge şi a onora modesta lui casă chiar şi cu prea înalta lui visită.*

Escel. Vóstră aţĭ puté sĕ numiţi trădător de patriă pe acela, care:

şĭ-a încălcat jarămêntul de fidelitate şi a fugit în strĕinătate, lăsând la furcĭ pe aceia, în ale căror mânĭ şĭ-a pus armele;

a confiscat averea publică şi privată, ba chiar şi sfinţitele clenodii ale regatului;

a evitat totdéuna câmpul luptei;

a isolat pe cetăţenii cei mai fidelĭ Regelui şi constituţiunei;

a dat comanda în mâna unor condotierĭ strĕinĭ, acaparaţĭ deopotrivă prin enorme solde şi false parole, şi sub aceştia a înregimentat oficerĭ sperjurĭ, soldaţĭ vêndătorĭ de stégul lor, masse de popor induse în erore şi asentate cu forţa şi, neîndestulit nicĭ cu aceştia, a luat sub stégurile sale pe cei mai mârşavĭ bandiţĭ ai ţĕrei; **)

pănă la ultima rĕsuflare a vieţei sale cu graiul şi cu intriga, făţiş, prin rĕsboiŭ civil, ascuns în urmă în afundimile conjuraţiunilor, sumuţiea o naţiune asupra celorlalte în patrie, şi aliânduse cu duşmanii ţĕrei în strĕinătate: lucrat’a el pentru detronarea dinastiei legitime, oferit’a el coróna ţĕrei unei puterĭ strĕine, sdrobit’a el sancţiunea pragmatică şi cu acésta însăşĭ constituţiunea şi pus’a el întréga ţéră în sânge si flacărĭ, pentru utopia de a contopi cu forţa rassele, ce constitue acest stat poliglot.

Un astfel de caracter s’ar puté înfiera cu timbrul oprobrios al trădărei de tron şi patriă!

Dér a aplica acusa trădărei de patriă faţă cu acela, care a prins arma pentru drepturile dinastiei şi ale poporului sĕu designat victimă al estirpaţiunei, care a purtat rĕsboiu de apĕrare împotriva terorismului revoluţionar, ce ţintea la despoiarea tronului, rĕsturnarea constituţiunei şi estirparea rasselor, — acésta însémnă o acusă falsă, care trebue sĕ facă loc unei convingerĭ mai bune, *pentru-că e concepţiune absurdă la un ministru monarchic.*

Acéstă concepţiune a fost temeiul acelei disposiţii a Esc. Vóstre, prin care eternisarea memoriei lui Iancu într’un monument, aţĭ cualificat’o drept fapt punibil.

Credinţa, ce o am în victoria adevĕrului, îmĭ oferă speranţa, că în momentul, când Esc. V. veţĭ arunca în cumpĕna judecăţei pondul adevĕrului istoric, nu veţĭ mai găsi în eternisarea memoriei lui Iancu altceva, decât *manifestarea pietăţei recunoscĕtóre a unui popor faţă cu acela, decât care mai mare aderent ideile monarchice n’au avut, decât care mai mult nimenĭ n’a iubit naţiunea sa şi libertatea, decât care nimenĭ nu s’a învrednicit mai mult de stima însaşĭ a duşmanilor sĕi.*

In acéstă afacere Esc. V. staţĭ la respântia puterei şi a adevĕrului.

*) Memorialul lui Ios. St. Şuluţ.

**) O transparentă caracterisare a lui Kossuth Lajos, care a primit sub stégurile sale pe Rozsa Sándor, şi a înregimentat tot strĕinĭ la conducerea stégurilor sale: Dembinszky, Bem (Polonĭ), contele Leiningen Wrlsburg, Coloman Stein, Schweizel, Velle (Germanĭ), Damjanich (Sêrb), Guyon (Englez), Klapka (Boem) şi aşa mai departe. Trad.

Porunca puterei póte sĕ deschidă uşile temniţei, adevĕrul însĕ rĕsbate prin zidurile temniţei; chiar şi în timpurĭ de acele când după cuvintele celebre: „trebue aruncat vĕl asupra libertăţei, precum ómenii ascund statuele deilor“.

II.

Am pus în faţa faptelor partea secretă a ordinului Esc V. dela 15 Martie a. c., care conţine verdictul istoric. Imĭ mai rĕmâne decĭ numai datorinţa de a releva, că partea publică şi dispositivă a ordinului alteréză principiile fundamentale ale constituţiunei ungare, depuse în art. de lege III din 1848.

Disposiţia prin care se decretéză drept delictum sui generis o specială contravenţiune şi se statuéză o specifică retorsiune penală pentru colectarea şi contribuirea la monumentul lui Iancu, alteréză principiile constituţionale, fiind că scóte din cercul libertăţei individuale dreptul de a ridica monumente pentru repausaţĭ. Er hotărîrea prin care se pronunţă confiscarea contribuirilor deja făcute, vioĺéză constituţiunea, fiind-că atinge dreptul de proprietate privată şi vatĕmă acel principiu cardinal de drept, că ordinele guvernului nu au putere retroactivă.

Corectura acestor lesiunĭ de drept stă în mânile Esc. V. supunênd revisiunei sentenţele instanţelor inferióre, carĭ osândesc pentru colecta publică întreprinsă şi neîncheiată, prin predarea resultatului la mâna unei a treia persóne înainte de esmiterea şi publicarea ordinului de oprire al Esc. V.

O sĕ Vĕ bată la ochĭ, Escelenţă, că instanţele inferióre şi-au creat douĕ base, ce se eschid reciproc. De-oparte aplică arestul de 5 dile pentru colecta lui Iancu, nu pe basa ordinului privitor la colecta Iancu, care statuéză o specifică cualificare de contravenţiune şi o mĕsură specifică de pedépsă, ci mĕ condamnă, ca pe unul ce ar fi cerşit milă, fără concesiune, şi invócă drept motivare §. 66 al art. XL. din 1879 şi ordinul de esecutivă al ministrului de interne 18613 din 1882, prin care se interdice cerşitoria publică.

De altă parte aceste forurĭ pronunţă asupra resultatului colectei, ce nu se mai află în posesiunea mea, confiscarea şi alternativ incassarea esecutivă pe basa ordinului Iancu al Esc. V., care nu are putere retroactivă.

Impotriva concepţiunilor greşite şi a gravaminelor de drept cuprins în aceste sentinţe, ofere scut chiar şi ordinul dela 15 Martie a. c. al Esc. V.

Când adecă Esc. V. aţĭ declarat colectarea pentru fondul lui Iancu, ca un delict sui generis, şi a-ţĭ prigonit’o cu o sancţiune penală specifică, atuncĭ în mod implicit a-ţĭ recunoscut şi enunţat:

1. Că lansarea colectei Iancu, înainte de publicarea ordinului, nicĭ oprită n’a fost, nicĭ a putut fi în mod legal subsumată unei cualificaţiunĭ penale legale şi vr’unei pedepse óre-care.

2. Că ast-fel colecta Iancu nu se póte identifica, nicĭ în- tesă, nicĭ în concret cu nicĭ o disposiţiune a legilor şi ordinelor prohibitive, pănă atuncĭ esistente, şi cu atât mai puţin s’a putut subsuma disposiţiunilor în vigóre în privinţa cerşitului oprit prin art. de lege XL. din 1879 şi pedepsit pe acéstă basă prin ordin ministerial, ca deosebită contravenţiune, fiind-că décă ar fi fost aplicabile la colecta Iancu aceste disposiţii, nu ar mai fi fost lipsă a formula o nouă contravenţiune: contravenţiunea Iancu.

E evident decĭ, că în momentul când legislatorul statuéză asupra unei făptuirĭ o specială contravenţiune, acésta nu însemnéză şi nu póte însemna, că acel sustras ar fi fost cualificat prin disposiţiunĭ legale anterióre drept contravenţiunĭ punibile.

Acésta trebue sĕ fiă atât de clar înaintea Esc. V., încât nicĭ nu mai discut, că acum fiind decretat drept faptă punibilă special cualificată şi pedepsită, colecta pentru Iancu e imposibil sĕ fiă prigonită drept contravenţiune comisă prin cerşitoriă oprită, fiind-că acéstă contravenţiune se deosebesce atât în privinţa substratului, a cualificaţiunei şi a gradului de pedépsă de contravenţiunea nou creată de Esc. V. pentru colecta Iancu.

Décă anume contribuirea pentru monumentul lui Iancu s’ar puté subsuma contravenţiunei de cerşitoriă, atuncĭ Esc. V. nu a-ţĭ fi creat în vederea acestui substrat o nouă specie de contravenţiune şi nu a-ţĭ fi provĕdut-o cu o sancţiune penală, care se deosebesce în mod esenţial de pedépsa croită pentru cerşitorie, ci a-ţĭ fi îndrumat numai pur şi simplu zelósele d-vóstrĕ organe, ca din incidentul colectei lui Iancu sĕ aplice asupra acesteia şi a colectorilor procedura şi pedépsa normată în art. de lege 40 din 1879 pentru cerşitorii fără concesiune.

Constat adecă, că Esc. V. pentru colectorii fondului Iancu a-ţĭ statuat o contravenţiune, care se pedepsesce cu maximul de arest până la **15 ḑile**, cu 100 fl. amendă şi confiscare. Constat însĕ, că după §. 66 art. de lege XL. din 1879 contravenţiunea cerşitoriei se reprimă cu o pedépsă, ce are maximul de **8 ḑile**.

Este decĭ mai mult ca evident, că şi pentru casul când Esc. Vóstră v'aţĭ hotărî de-a susţiné şi aplica acest imposibil ordin, şi atuncĭ făptuirea colectorilor pentru monumentul lui Iancu o puteţĭ aprecia, Escelenţă, numai şi esclusiv pe basa ordinului Esc. Vóstre din 15 Martie a. c. nr. 426/895 — presidial, şi în vederea contravenţiunei şi substratului, contemplate în acest ordin.

In faţa acestui ordin stă însĕ principiul s i n e l e g e n u l l a p o e n a. Momentul când s'a dovedit colectarea i n a i n t e de ordinul Esc. Vóstre, ce statuéză contravenţiune şi confiscare, în momentul când ve-ţĭ recunósce şi d-v. acel principiu cardinal juridic respectat de 2000 de anĭ l e x p o s t e r i o r a d p r a e t e r i t a t r a h i n o n p o t e s t, în momentul când e neîndoelnic, că avem a face cu un nou delict al căruĭ substrat mai 'nainte nu fusese acceptat în sistemul de drept penal positiv: e mai mult ca evident, că înaintea unui judecător imparţial cunoscĕtor de drept nu se póte susţiné acusa unei contravenţiunĭ, care s'a creat şi pus în vigóre numai după comiterea faptului încriminat.

Bine au simţit-o şi instanţele inferióre, că tocmai în lipsa puterei retroactive a ordinului Esc. Vóstre, ei nu puteau trage în judecată pentru colecta lui Iancu, şi nicĭ că'l puteau condamna pentru ea. De aceea ei s'au încercat a cualifica acéstă colectare drept contravenţiune comisă prin cerşitoriă oprită, o infracţiune, ce se deosebesce, atât în concepţiunea, cât şi în sancţiunea sa, de colecta pentru Iancu, pe care o cualificaţĭ şi urmărițĭ Esc. Vóstră, ca delict specific.

Aceste forurĭ decĭ au aflat neaplicabile premisele contravenţiunei lui Iancu, nu au constatat nicĭ esistenţa substratului acelei infracţiunĭ şi totu-şĭ n'au hesitat a aplica una dintre urmările acelei contravenţiunĭ, confiscarea contribuirilor publice.

Va sĕ ḑică, premisa lipsia şi totu-şĭ avea o consecvenţă.

Considerând, că în lipsa substratului obiectiv cad de sine şi sancţiunea penală, şi tóte sancţiunile de drept legate de aceea;

considerând, că nu se póte pronunţa sancţiunea unei pretinse infracţiunĭ pe basa unor disposiţiunĭ, ce se raportă la alt delict;

considerând, că e o imposibilitate juridică a contesta puterea retroactivă, a unui ordin în cestiunea vinovăţiei, şi a-i atribui în acelaşi timp putere retroactivă în urmările sale de drept, ce sunt numai consecvenţele vinovăţiei: condamnarea şi sancţiunea anunţată prin forurile inferióre nu pot sĕ subsiste în faţa unui judecător imparţial.

Politica are faţa dublă a lui I a n u s; nu e nevoe însĕ sĕ o aibă judecătorul în funcţiune. Cu acéstă dublă faţă îşĭ desfăşură forurile inferióre motivele contradicĕtóre ale sentenţelor lor. Dér Esc. V. nu o sĕ puteţĭ scăpa din vedere, că una e a colecta în publicitate, prin pressă, pentru monumentul lui Iancu, şi alta e cerşitul, o contravenţiune, care şi în substratul sĕu subiectiv şi obiectiv lipsesce în mod absolut în casul de faţă. Acésta pentru motivul, că în acéstă ţéră colectele întreprinse întru eternisarea figurilor istorice nicĭ-odată n'au reclamat concesiunea stăpânirei; tóte colectele şi contribuirile publice, pentru tóte statuele din ţéră, s'au făcut fără permisiunea guvernului, şi pentru motivul, că asemenea contribuirĭ benevole nicĭ un om resonabil nu le va cualifica nicĭ-când drept cerşitoriă.

Décă însĕ tóte acestea nu v'ar convinge, va trebui totu-şĭ sĕ recunósceţĭ, că ideea şi iniţiativa ridicărei monumentului prin contribuirĭ a pornit din sînul marelui public, şi nu dela acusat. Va trebui sĕ constataţĭ, că acusatul a fost numai însărcinatul contribuenţilor, întru administrarea sumelor intrate, până când responsabilitatea lui s'a sistat prin faptul, că administraţiunea contribuirilor, a trecut la o a treia persónă, care singură e responsabilă pentru sumele primite.

Rĕmâne decĭ sĕ trageţĭ şi consecvenţele, anume, că judecăţile inferióre sunt nemotivate şi în condamnarea şi decretarea rĕspunderei solidare a acusatului, şi în urmă şi în cestiunea c o n f i s c ă r e i. Cât pentru condamnare invoc momentul, că la acusat nu se póte aplica ordinul pentru cerşitorĭ, relevez, că acusatul a fost dătător de sémă numai până în 12 Dec. 1894 şi că de atuncĭ îndatorirea raţiociniului public a trecut la o a treia persónă.

Nu póte fi vorba decĭ despre contravenţiune, cu atât mai ales nu, fiind-că apelul pentru contribuirĭ s'a lansat în „F ó i a P o p o r u l u i“ şi raţiociniul s'a publicat în nr. 11 din 1894 al aceluiaşĭ ḑiar. E decĭ evident, că acusa de contravenţiune pentru colectă în presă, lovesce în determinaţiunile legilor de presă, după carĭ orĭ-ce infracţiune se póte judeca numai prin judecătoriile ordinare şi juriile de presă. Prin urmare poliţia corecţională îşĭ depăşesce competenţa şi jurisdicţiunea ei legală, când prigonesce şi pedepsesce un fapt comis prin presă.

O asemenea procedură mai alteréză şi disposiţiile legale despre prescripţiune. Fiind-că faptul, pentru care acusatul e urmărit, şi ca delict orĭ contravenţiune de presă, orĭ poliţială, e apĕrată în considerarea şi a terminului apelului şi timpului de încheiere a colectei prin esceptiunea prescripţiunei, care o invoc, şi care are sĕ fiă respectată din oficiu.

Dér mai ales e injustă responsabilitatea solidară a acusatului şi confiscarea din următórele motive:

Ordinaţiunea de confiscare nebasată în lege s'a emis numai după timpul, în care acusatul a predat sumele încassate unei a treia persóne, care singură e chemată şi responsabilă pentru administrarea contribuirilor, decĭ faţă cu acusatul un asemenea ordin nu are şi nu póte avé putere retroactivă.

Acusatul nefiind în posesiunea faptică a sumelor încassate şi predate unei a treia persóne, nu póte avé nicĭ un fel de rĕspundere materială. E imposibil a confisca dela cine-va ceea-ce nu mai are în posesiune.

In fine ţin sĕ accentuez mai ales, că chiar şi când s'ar puté interdice acum folosirea contribuirilor în scopul destinat pentru monumentul lui Iancu: chiar şi atuncĭ confiscarea e nulă şi neavenită, fiind-că dăruitorii nicĭ-când n'au avut cunoscinţa vre-unei interdicţiunĭ de contribuire şi o asemenea interdicţiune nicĭ-când nu se publicase mai 'nainte. In consecuenţă contribuirile pentru fondul lui Iancu şi în aceste condiţiunĭforméză proprietatea individuală a contribuenţilor, proprietate, de care nu se póte atinge nimenea, cu atât mai puţin guvernul ţerei, décă ţine sĕ conserve basa societăţei: respectul averei private.

Pentru tóte aceste Vĕ rog Esc. sĕ anulaţĭ sentinţele combătute.

Cu stimă cuventă.

S i b i i u, 1 August 1895.

In numele acusatului:

Dr. Amos Frâncu m. p.

VARIETĂŢI

Căsĕtoria la Chinesĭ.

In China domnesce un obiceiu de căsĕtoriă unic în felul sĕu. Fata e logodită deja pe timpul fragedei copilării. La căsĕtória chinesă nu se iau în considerare decât interesele familiare şi banii; amorul nu are nicĭ o valóre. Mirésa însĕ nu e vĕḑută de mire, decât atuncĭ când o ia. Fata păşesce atuncĭ pentru întâiaşĭ-dată din viéţa ei călugărescă. In ḑiua aceea şéde în scaun de catifea roşiă şi primesce închinăciunile celor ce trec pe dinaintea ei. Chiar şi mandarinii supremĭ i-se închină. Acésta este ḑiua ei de triumf. Dér numai o ḑi. Când e vĕduvă şi se mărită adoua-óră nu i-se face cinstea acésta.

*

Cât póte trăi omul fără mâncare şi beutură?

Cronicele vechĭ păstréză date interesante privitor la aceea, cât póte trăi omul fără de mâncare şi beutură. Hipocrates ḑice, că omul póte s'o ducă 7 ḑile fără nutremênt. Fiul lui Germanicus încă a putut trăi nemâncat şi nebeut timp de 7 ḑile. Cardanus însĕ spune, că un tinĕr cu numele Serrini căḑênd în prinsóre pe timpul Papei Clement al VII-lea, 20 de ḑile n'a mâncat nimic. Tot cronica spune, că episcopul Rudolf de Frankenstein episcop în Spira, a postit cum se cade (adecă n'a mâncat şi n'a beut mai nimic) timp de 4 sĕptĕmânĭ. Leonardus Pidoriensis a dus'o prin obicĭnuinţă până acolo, încât numai odată în sĕptĕmână mânca şi bea, fără a i-se fi întêmplat ceva rĕu. Contele Piradesci, un conducĕtor al guelfilor, a fost prins de ghibelini şi pus în închisóre, unde timp de 71 de ḑile n'a mâncat şi n'a beut nimic.

*

Datoriile de aḑĭ ale statelor.

Statele singuratice din Europa au următórele datorii, socotit în florinĭ:

Francia 14,647 milióne; Anglia 9·852 m.; Germania 7·046 m.; Rusia 6·592 m.; Austria 4031 m.; Italia 5809 m.; Spania 2814 m.; Prusia 3884 m.; Ungaria 2167 m.; Portugalia 1837 m.; Turcia 1160 m. Olanda 1114 m.; Belgia 1045 m.; Bavaria 819 m.; România 555 m.; Grecia 377 m.; Saxonia 400 m.; Würtembrg 273 m.; Svedia 192 m.; Dania 136 m.; Norvegia 107 m.; Elveţia 40 milióne.

Minunile orologiului de buzunar.

Arătătorul orologiului de buzunar face într'o ḑi 423,000 de mişcărĭ. In timp de 20 de anĭ 3153 milióne. C'o putere de cal se pot pune în mişcare 270 milióne orológe de buzunar. A ḑecea parte dintr'un picur de oleu e de-ajuns, ca un orologiu sĕ fiă ţinut uns în timp de un an.

*

O curiositate a exposiţiei din Paris.

Intre curiosităţile carĭ vor fi de admirat la exposiţia din Paris, va fi şi o haină confecţionată din mătasă produsă din paiangenĭ. Lucru pare curios, dér nu e cu totul nou. Inainte se făcea din mătasa unor anumiţĭ păiangenĭ scamă pentru oprirea sângelui, care curge din rănĭ, ér în 1709 Saint-Hilaire a trimis academiei din Paris ciorapĭ şi mănuşĭ fórte trainic lucrate din casă de paiangenĭ. Prima încercare de-a folosi secreţiunea păiangenilor a făcut'o abatele Raimond de Termerger, ér după el experienţele au fost reluate cu mult succes de exploratorul Cambroni. Specia cea mai propriă pentru acésta este Epeira diadema (paiangenul cu cruce). Paiangenul este întrodus într'un fel de colivie, aşa încât numai partea posterióră a capului sĕ-i rĕmână liberă. Imediat ce paiangenul începe sĕ secreteze, i-se apucă firul care se dapĕnă cu un aparat special. Un singur paiangen, bine hrănit cu muşte, a produs în 27 de ḑile un fir în lungime de 4000 de metri, apoi a murit. Pentru-ca sĕ se activeze secreţiunea, se administréză păiangenilor eter, cloroform şi alcool. Firul obţinut este apoi spălat de mai multe-orĭ pentru a fi liberat de materia răşinósă, aşa în cât devine cu mult mai subţire, mai fin şi tot atât de resistent, ca şi firul de mătase. Un fir suportă, fără sĕ se rupă, o greutate de 325 de grame şi posede o elasticitate de douĕ-spre-ḑece la sută, ceea-ce însemnéză, că un fir de 100 de metri se mai întinde cu 12 metri. Şcóla de meserii din Antanarivo se ocupă cu organisarea acestei industrii, căreia i-se preḑice óre-care viitor.

Dela Tipografia „A. Mureşianu“ din Braşov,

se pot procura următórele cărţĭ:

Scrierĭ istorice.

Din cartea d-lui *Axentie Severu*, veteranul nostru luptător dela 1848, întitulată ***„Rĕspuns la cartea négră“***, cu un bogat adaus despre *arderea Aiudului*, se mai pot căpĕta esemplare cu preţul de *1 fl. + 5 cr. porto.*

Memorii din 1848—49 de regretatul *Vasilie Moldovan*, fost prefect al Legiunei III în 1849—49. Istorisirile cuprinse în acéstă carte sunt de cel mai mare interes istoric şi naţional, sunt scrise într'o limbă uşóră şi plăcută. Preţul 50 cr. (cu posta 55 cr.)

„Povestea unei coróne de oţel“, opul mult dorit şi aşteptat al d-nului *G. Coşbuc*, a apărut în editura librăriei C. Sfetea din Bucurescĭ şi costă un leu şi 50 banĭ. E scrisă şi acéstă carte la înţelesul tuturor şi este atât de interesantă, încât cine o ia în mână, nu se mai póte despărţi de ea. In istoria acésta ni-se arată oglinda viuă a faptelor măreţe, prin carĭ a trecut România până a ajuns la independenţă. Scenele ce se descriu din râsboiul pentru neatârnare, sunt la culme mişcătóre şi însufleţitóre. Cartea e provĕḑută cu numĕróse portrete şi ilustraţiunĭ. Ea stă în legătură cu *„Rĕsboiul nostru pentru neatêrnare* scris tot de d-l G. Cosbuc, aşa că cine şi-a procurat pe acesta trebue sĕ şĭ procure şi *„Povestea unei coróne de oţel“*. Sperăm, că fruntaşii noştri, înţelegênd importanţa acestor scrierĭ, vor stărui din rĕsputerĭ a-le rĕspândi cât mai mult în popor. Se pot procura ambele cărţĭ dela „Tipografia A. Mureşianu din Braşov“. „Rĕsboiul nostru pentru neatârnare“ coştă 50 cr. (cu posta 55 cr.), „Povestea unei Coróne de oţel“ 75 cr. (cu posta 80 cr.)

Din istoria lumii, „tălmăcită de preotul *Constantin Morariu* din cartea nemţéscă a D-rului Th. B. Weltar şi întocmită pentru folosul poporului român din Bucovina“, a apărut în editura „Deşteptării“ din Cernăuţĭ: *partea a doua*. Ea este scrisă tot atât de bine şi de uşor, ca şi partea întâiŭ, care a avut şi la noi mare trecere mai ales printre popor. Preţul 50 cr. (plus 5 cr. porto.) — Cu acelaşĭ preţ se mai pot căpăta dela Tipografia „A. Mureşianu“ şi esemplare din partea întâiŭ, adăugênd şi pentru acésta 5 cr. porto.

Zarandul şi munţii apusenĭ ai Transilvaniei, descriere de *Silvestru Moldovan*. Cu 9 ilustraţiunĭ şi o schiţă. E o carte tot atât de preţiósă şi rară în felul sĕu, ca şi cea dintâiŭ. Recomandăm şi acéstă carte pentru bibliotecile poporale, cum şi pentru toţĭ Românii, carĭ vor sĕ-şĭ cunóscă ţéra şi némul lor. Preţul 1 fl. (cu posta 1 fl. 5 cr).

„Pintea Vitézul“, tradiţiunĭ, legende şi schiţe istorice, de *Ioan Pop-Reteganul*. Cea mai completă scriere despre eroul Pintea. In ea se cuprind fórte interesante tradiţiunĭ şi istorisirĭ din tóte părţile, pe unde a umblat Pintea. Preţul 20 cr. (cu posta 23 cr.)

„Ţéra nóstră“. Descrierea părţilor Ardealului dela Mureş spre miaḑă-ḑi şi valea Murĕşului, de *Silvestru Moldovan*, — e o scriere unică în felul sĕu, atât de călduros apreţiată de întréga ḑiaristică română Cu deosebire din bibliotecile poporale ea n'ar trebui sĕ lipséscă. Preţul 1 fl. (cu posta 1 fl. 10 cr).

*

O carte valorósă. In Tipografia „A. Mureşianu“ din Braşov a apărut o nouă carte de mare valóre, scrisă de d-l *Ioan Popea*, profesor la şcólele române din Braşov. Cartea este întitulată: *„Caractere morale*, esemple şi sentinţe culese din istoriile şi literaturile popórelor vechĭ şi moderne“. Acéstă carte, atât prin esteriorul sĕu elegant, cât şi prin cuprinsul sĕu bogat, de aprópe 400 pagine, este o adevĕrată podóbă în literatura nóstră. Vom căuta s'o facem mai de-aprópe cunoscută cetitorilor noştri; de-ocamdată ne mărginim a atrage asupra ei atenţiunea tuturor Românilor iubitorĭ de carte; în ea cetitorul va găsi o comóră nespus de preţiósă de învĕţăturĭ, de mângăierĭ, de însufleţirĭ spre tot ce e moral, nobil şi frumos. Preţul 1 fl. 25 cr. (cu posta 1 fl. 35.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge şi portul postal. — Se află de vênḑare la Tipografia „A. Mureşianu“, la librăria N. I. Ciurcu şi la librăria H. Zeidner în Braşov.

Douĕ cărţĭ de legĭ. ***„Instrucţiunĭ populare despre datorinţele şi drepturile purtătorului de dare“***, edată de d-nul *Wilhelm Niemandz*. — Tractéză despre dările de stat *directe*, (darea de pământ, de chiria casei, darea de câştig, de miliţiă etc.); despre dările *indirecte* (accise după beuturĭ, carne, zahăr, competinţe de timbru etc.); *aruncurĭ comunale* (pentru comună, comitat, şcólă şi biserică, pentru drumurĭ, cânĭ, apă etc.). In partea din urmă se află mai multe formulare pentru petiţii şi reclame în diferitele casurĭ. Preţul 60 cr. (prin postă 65 cr.) — ***„Amicul Poporului***, îndreptar în cause administrative şi judecătorescĭ *pentru poporul român*“ de *Titu Vuculescu*, pretor în Pecica maghiară. Cartea e întocmită la înţelesul ţĕranilor, aşa că din ea orĭ-ce plugar, orĭ-ce măestru, orĭ-ce om, care scie ceti, póte sĕ înţelégă lămurit, ce-i este după lege ertat sĕ facă şi ce nu; cum are sĕ-şĭ câştige anumite drepturĭ, la cine sĕ se îndrepte cu plângerea orĭ cu rugarea. Costă 50 cr. (cu posta 55). Ambele cărţĭ se pot procura şi dela Tipografia „A. Mureşianu“ din Braşov.

„Românul in sat şi la óste“ Acesta este ritlul unei nouĕ cărticele, ce d-l *Ioan Pop Reteganul*, cunoscutul şi meritatul nostru scriitor poporal, a dat literaturei române. Preţul 10 cr., cu posta 13 cr.

a unei marĭ tragediane. Tot aşa de perfect este jucată de d-ra Bârsescu şi istorica scenă a otrăvirei.

Ciocnire de trenurĭ. Mare nenorocire s'a întêmplat ḑilele trecute pe linia ferată în comuna Miçola, aprópe de Sătmar. In gara dela Micola trenul personal din spre Sătmar a sosit de-odată cu cel de mărfurĭ dela Királyhaza. Maşiniştii au observat târḑiu periculul, aşa că nu mai era timp sĕ se aplice frânele şi trenurile s'au ciocnit cu mare forţă. Dintre pasagerĭ patru au fost greu rănițĭ, ér opt uşor. Ambii maşiniştĭ ai trenurilor au fost rănițĭ de mórte. Locomotiva trenului personal a fost sdrobită. Răniții au fost transportațĭ la Sătmar.

Nou oficiu postal. Cu 1 Ianuarie st. n. comuna Zagher din comit. Têrnava-mică are oficiu postal propriu. Se atrage atențiunea publicului, că tóte lucrurile adresate acelei comune sĕ nu se mai adreseze la Elisabetópole ca postă ultimă, ci la *Zagher* (Zăgor).

Concert. Duminecă în 13 Ianuarie n. musica orăşenéscă va da un concert în sala dela hotel „Europa". Prin angajarea de nouĕ puterĭ, orchestra acum e érăşĭ completă. Inceputul la 8 óre séra. Intrarea 60 banĭ.

Pentru masa studenţilor românĭ din Braşov au intrat următórele contribuţiunĭ:

a) *In loc de felicitărĭ de an. nou*: D-nii George Dima 4 cor; I. Socaciŭ 4 cor; G. Vătăşan 3 cor., Ioan Pricu 3 cor. —

b) Cu ocasia *colindatului din ajunul Crăciunului* studenţii noştrii împărţiţĭ în 3 grupe au încassat dela familiile române din Braşov următórele sume:

I. Grupa de sub conducerea d-lui prof. N. Sulică. Dela familiile Oniţiŭ şi Branisce 6 cor., G. Şerban 4 cor., Maria Cernea 4 cor., Iancu Spuderca 5 cor., V. Popovicĭ 4 cor., I. Chiffa 6 cor., G. Dima 6 cor., C. Popp 2 cor., Oncioiŭ 4 cor., A. Danielopol 6 cor., Maria Iord. Munteanu 20 cor., Dr. A Mureşianu 10 cor., B. Baiulescu 8 cor., Andr. Bidu 8 cor., I. Burduloiu 20 cor., Oct. Sorescu 5 cor., A. Vlaicu 5 cor., G. Popp 10 cor., *cu totul 133 corón̆e.*

II. Grupa de sub conducerea d-lui prof. I. Pricu — Dela Dr. G. Baiulescu 10 cor., N. Petrescu 5 cor., N. Mocanu 12 lei(-11 cor. 04 b.) N. Flustureanu 5 cor., M. Stănescu 20 cor., Vict. Popescu 10 cor., Ioan I. Ciurcu 10 cor., Cornel Aiser 4 cor., Casina română 20 cor., N. Senius 40 cor., Tache Stănescu 40 cor., Sim. Damian 10 cor., Nic. Eremias 6 cor., P. Nemeş 10 cor. Cipu 8 cor., D na Eufemia Kertsch 10 cor., Ioan Săbădeanu 10 cor., *cu totul 229 cor. 04 banĭ*

III. Grupa de sub conducerea d-lui prof. Dr. C. Lacea. Dela St. Chicomban 2 cor., V. Sfetea 4 cor., Melania Üvegeş 2 cor., Maria Murăroiu 4 cor., D. Muntean 4 cor., C. Voicu 5 cor., Dr., V. Saftu 6 cor., I. Petric 10 cor., V. Voina 6 cor., Dr. Nic. Şerban 20 cor., N. Puiu 4 cor., St. Stinghe 10 cor., D. Lupan 20 cor., N. N. 4 cor., A Mazzuchi 10 cor., *cu totul: 111 corone.*

Administraţia fondului.

O voce din public.*)

Motto: Doi suntem, mare-i lumea, nu încăpem.

Orĭ-ce Român nepreocupat a fost atins dureros, cetind polemiile de prin diare ale tinerimei oradane, din carĭ se vede, că este desbinată; şi cum? S'a format o majoritate de 34 inşĭ, şi a rĕmas un club al minorităţii de 11 inşĭ, carĭ acuma vréu se figureze ca representanţa adevĕrată a tinerimei întregĭ.

Orĭ carĭ ar fi motivele acestei desbinărĭ deplorabile, spectacolulul este trist şi condamnabil, éră *ţinuta minorităţii e incorectă*, căcĭ după regulele ordinei sociale, minoritatea trebue sĕ se subordineze deciselor majorităţii, pe câtă vreme voesce sĕ rĕmână membrul faptic al corporaţiunei înfiinţate şi cu concursul ei, éră décă indivíḑii ei nu mai sunt în comuniune cu acea societate, *minoritatea n'are dreptul sĕ gereze firma acelei societăţĭ.*

Din acest punct de vedere aprópe întrégа societate română din Oradea-mare *desapróbă procedura minorităţii*, o desapróbă mai ales din motivul, că este dăunăciósă chiar interesului propriu al tinerimei; şi étă pentru ce:

Minoritatea a vĕḑut cu ochii sĕi proprii, că majoritatea în decursul anului trecut (1900) a aranjat o serată literară şi din imboldul nobil, sĕ facă publicului român orădan câte-va serĭ plăcute a aranjat în decurs de şése sĕptĕmânĭ şése „colóne de dans" (serate dansante). Putem afirma, ba a constatat şi ḑiarul local „Familia", ca competent în acéstа materiă, splendida reuşită a acestor convenirĭ sociale, carĭ au întrunit întregul public românesc din Oradea şi a multor familii din provincie.

Spre lauda minorităţii fie ḑis: şi ea a luat parte la aceste convenirĭ şi n'a aranjat estra-serate, séu „colóne"; tot dênsa a sciut, că la dorinţa generală, descoperită în aceste colóne plăcute—şi cordiale, maioritatea a decis aranjarea concertului şi a balului tinerimii în carnevalul anului curent (1901); de unde minoritatea lucra consecvent, décă lăsa pe majoritate neconturbată pe caleă apucată şi sĕ aştepte resultatul.

Căcĭ óre ce rĕu a făcut majoritatea prin continuarea acţiunei sale? a vătĕmat idealismul, jerfele şi iubirea de neam a tinerimei, care le accentuéză minoritatea?

Nu, — şi totuşĭ ea (minoritatea) *a lucrat în ascuns munca sobolului*, s'a pregătit şi ea în mare *secret*, şi de-odată, după-ce deja a apărut avisul majorităţii despre pregătirile făcute pentru concert şi bal, într'o bună diminéţă iese de sub pămênt cu învitărĭ „în numele tinerimei române orădane" la concert, teatru şi bal, trimiţênd tot-odată şi biletele de întrare, fără sĕ spună: că cine sunt, de unde vin, şi sub ce protectorat? Apucătura acésta îndrăsnéţă mirósă a „seducere a publicului", ca sĕ nu se pótă orienta.

Étă dĕră în faptă spĕrtura, desbinarea înaintea ochilor lumei. Trist şi dureros. — Lumea pe la noi nu se ia după vorbe sforăitóre, ci judecă obiectiv şi s'a convins, credem şi alţii, *chiar din polemiile minorităţii* că spĕrtura s'a iscat din *ambiţiunĭ personale*: cine sĕ fiă preşedinte? cine şi câţĭ membrii în comitet? apoi din obstrucţiunea minorităţii recunoscută chiar de dênsa.

Destul că publicul român este învitat acuma la două balurĭ ale tinerimii orădane, din carĭ unul (al majorităţii) va fi în 22 Ianuarie şi celălalt (al minorităţii) în 24 Ianuarie st. n., spre marea lor bucuriă, că póte sĕ danseze tot într'un loc, si tot pentru acelaşĭ scop, de două orĭ consecutiv, căcĭ veḑĭ bine, publicul român în acest eldorado al stărilor economice şi financiare, nu scie, cum sĕ-şĭ mai pape banii, decât sĕ-i impróşte pe la Oradea *de dragul ambiţiunilor copilăresci.*

Modestia e decorul tinerimei, ar trebui sĕ-o păstreze cu respect indatorat faţă de acel public, dela care cere ajutor.

Pentru-ca sĕ completăm starea lucrurilor, nu putem lăsa ne-amintit, că în Oradea este o convingere aprópe generală, cum că frecările dintre tinerime, începute încă în anul trecut, dér atuncĭ delăturate, *sunt puse la cale pe ascuns de o mână intrigantă a unui duh necurat, care s'a coborît şi planéză asupra tinerimei nu* **în chip de porumb, ci în chip de cióră,** agitând suflетele şi minţile tinerimei pentru scopurĭ laterale; *décă-i aşa Herostratul nostru s'a câştigat nume istoric, că a aruncat tăciunele şi a aprins templul concordiei tineretului român din Oradea mare.**)

Avem însĕ credinţa în Dumneḑeu şi în bunul geniu al tinerimei nóstre, că după norul, ce în present acopere seninul cerului sĕu, prin învĕţătura trecutului se va deştepta, şi în tristele împrejurărĭ a mamei naţiunĭ, pe de-asupra ambiţiunilor fiă dincolo, fie dincoce, îşĭ va întinde mâna frăţéscă şi va reedifica templul concordiei, fără de care nu avem mântuire; şi acésta se va întêmpla, décă pentru realisarea idealismului — care precum scim, este proprietate comună şi a întregului nostru tineret. — toţĭ ne vom mai coborî şi pe pămênt, unde avem a lucra, şi dóră cu mai mare succes, după proverbul românesc: „tace şi face" decât cu bombe aruncate în aer, şi décă ne vom da jos din corabia cea mare a mărilor viscolitóre în năile şi luntrile nóstre, pe carĭ suntem capabilĭ a-le conduce şi în casurĭ de pericole a le aduna la limanul nostru de scăpare.

Aşa sĕ fiă!

Bihoreanul.

*) Pentru formă şi cuprins rĕspunde autorul. — Red.

*) Décă aţĭ descoperit uneltirile acestui intrigant, de ce nu-l daţĭ peĭfaţă, de ce nu-i rupeţĭ masca de pe obraz, ca lumea sĕ-l cunoscă şi sĕ se scie feri de el? — Red.

Reforme militare în România.

In „Monitorul Oficial" a apărut următorul decret pentru organisarea armatei de a 2-a liniă:

Cu începere dela 1 Aprilie 1901, se va organisa, în circumscripţia de recrutare a fie-cărui regiment de infanteriă, câte *un batalion de miliţii*. In fie-care regiment de infanteriă se constitue un deposit al batalionului de miliţii, comandat de un căpitan, luat dintre căpitanii activĭ, ajutat de un personal determinat prin legea budgetară. Acest căpitan va fi însărcinat cu pregătirea mobilisărei batalionului de miliţii şi cu păstrarea echipamentului, armamentului şi materialului necesar mobilisării batalionului. La mobilisare, el devine ajutorul comandantului batalionului.

Efectivul de rĕsboiu al acestor batalióne, prevĕḑut de regulamentul de mobilisare, se va compune din contingentele de miliţii, chemându-se, pentru formarea lor, în tot-déuna contingentele cele mai nouĕ. Miliţienii vor fi chemaţĭ în fie-care an, la un period de instrucţie de 15—30 ḑile, în proporţie de 1/3 din efectivul de rĕsboiu al batalionului şi în tot-déuna contingentele cele mai nouĕ. Miliţienii vor fi supuşĭ la tóte obligaţiunile prevĕḑute prin regulamentul asupra mobilisărei armatei, pentru concediaţĭ şi reservişţĭ. Cadrele ofiţerescĭ ale batalionelor de miliţii, se vor constitui cu oficerii activĭ şi din reservĕ. Regimentele întocmind ordinea de bătaie a regimentului şi a batalionului de miliţii vor propune repartiţia oficerilor din activitate şi din reservă, de carĭ dispun. Batalionele de miliţii vor purta numele regimentului de infanteriă, din circumscripţiunea căruia sunt organisate, însĕ fără numĕr.

Concertul Reuniunei de cântărĭ săsescĭ.

Concertul arangiat de *Reuniunea de cântărĭ săséscă* (Männergesangverein) în sala otelului „Orient", sub conducerea dirigentului R. *Lassel*, s'a dat aséră (Miercurĭ în 9 Ianuarie n.) S'a esecutat marele oratoriu „*Ilie*" (Elias) după cuvintele vechiului testament, de *Mendelssohn.*

Prestaţiunile corului, compus din peste 100 de persóne, bărbaţĭ, dame şi copii, au fost frumóse, ba în unele locurĭ impunĕtóre, ér împreună cu acompaniamentul escelentei musicĭ orăşenescĭ a format un întreg armonic precis, ce a putut satisface pe orĭ ce ascultător, deşi în unele locurĭ părea sopranul obosit, unde am fi aşteptat o forţă mai mare. Intonaţiune corectă, întrare perfectă şi nuanţare au fost însuşirile de remarcat ale corului, care numai prin studiu neobosit şi printr'o disciplină de fier şi conducere dibace şi le-a putut câştiga. Onóre Reuniunei, onóre dirigentului ei!

Solurile au fost destul de bine împărţite. Ca óspeţĭ au concurs d-na Maria *Dima* (alt) şi d-l Vasilie *Popovicĭ* (tenor) bine cunoscuţĭ publicului nostru. D-şóra *Hilda Paul* (sopran) cu frageda-i voce, a sciut sĕ învingă greutăţile partiei destul de uşor şi unde n'a putut străbate cu puterea vocei, a înlocuit acésta printr'o predare esactă plină de sentiment, ceea-ce denotă o şcólă bună. Frumos a cântat aria din partea a doua, care a fost rĕsplătită cu aplause.

Dómna *Maria Dima* şi de rêndul acesta a fost la înălţime: voce plină metalică, şcólă bună, temperament şi sentiment sunt calităţile cu carĭ a cucerit pe ascultătorĭ. Asemenea şi d-l *V. Popovici*, cu dulcea-i voce de tenor, atât în aria primă, cât şi în recitative a secerat aplause binemeritate. D-l *F. Stenner* (Elias) are un bariton cu timbru de tenor, şi cu tóte că solul lui Elias pretinde o voce forte, care sĕ străbată pe alocurea întreg ansamblul, s'a achitat destul de bine de partia-i obositóre. Dintre cuartete şi solo-ansamblurĭ mai mult au plăcut, în ce privesce consonanţa, precisiunea şi nuansarea, cuartetul Nr. 15, Nr. 35 şi Nr. 7, în care pe lângă soliştii amintiţi mai sus, s'au distins şi d-şórele E. Schuster, A Neugebcren şi domnii I. Albrich şi H. Stoof.

Aflăm cu plăcere, că concertul se va mai repeta şi Vinerĭ séra în 11 Ian. st. n. Cine n'a putut merge de prima óră, sĕ nu întârḑie a se duce la acest rar concert mâne, că nu-i va păré rĕu.

Producţiunĭ şi petrecerĭ.

Damele române din Lipova vor arangea o petrecere de dans în favorul copiilor sĕracĭ dela şcólele române din loc şi a înfiinţândului spital de aicĭ în *3 Februarie 1901* st. n. în sala „Archiducelui Iosif" — *Comitetul arangiator.* Inceputul la 8 óre séra. Biletul de persóuă 2 corone, de familia (3 membri) 4 coróne. Oferte şi suprasolvirĭ marinimóse se primesc cu mulţămită la adresa D nei Elena V. Hamsea în Lipova (Lippa) şi se vor cuita pe cale ḑiaristică.

*

In Purcărenĭ se va da o petrecere cu dans Lunĭ, în *1 Ianuarie 1901*, în sala „Hotelului" din Purcărenĭ, în folosul fondului pentru edificarea unei biserici nouă. — *Comitetul aranjator.* Inceputul la 6 óre séra. Preţul de întrare 1 cor. 20 banĭ, de familiă şi 1/2 de persónă. Suprasolvirile şi ofertele marinimóse se vor chita pe cale publică.

NECROLOG. Subscrişii cuprinşĭ de adêncă durere facem cunoscut tuturor rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor noştri trista veste despre repausarea neuitatei şi mult iubitei soţiĭ, fiică şi soră presbitera ***Anetta Cerbu*** nasc. Moşoiu, care dupa grele suferinţe, în flórea tinereţei, în etate de 19 anĭ şi în primul an al fericite sale căsĕtorii, şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului în 23 Decemvrie st. v. la $1^1/_4$ óre din nópte. Rĕmăşiţele scumpei şi neuitatei defuncte se vor depune Lunĭ în 25 Decemvrie a. c. st. v. la 1 óre p. m. în cimiteriul bisericei greco-orientale în Părĕu.

Părĕu, în 23 Decemvrie 1900 (st. v.) Sabin Cerbu, paroch, ca soţ. Moise Moşioiu ca tată. Dr. Ioan Moşoiu, Traian Moşoiu, Aurel Moşoiu, Maria Popa născ. Moşoiu, şi Paulina Moşoiu, ca fraţĭ şi surorĭ. Iacob Popa, Aurelia Moşoiu, Maria Moşoiu, Aurelia Moşoiu, ca cumnaţĭ şi cumnate.

SCIRI ULTIME.

Bucurescĭ, 9 Ianuarie. Principele Ferdinand al Bulgariei, înainte de a pleca în strĕinătate la Weimar, a primit ierĭ, în audienţă pe d-l N. Mişu agentul diplomatic al României în Sofia.

Bucurescĭ, 9 Ianuarie. D-l Petre Carp, preşedintele consiliului şi ministru de finanţe, a plecat erĭ séra la Berlin cu trenul de Verciorova. Dênsul se va întórce la Bucurescĭ numai pe la 10 Ianuarie st. v. In timpul acesta va fi înlocuit la preşedinţia consiliului de d-l Titu Maiorescu ministrul justiţiei, ér interimul ministerului de finanţe îl va lua d-l C. Arion ministrul instrucţiunei publice.

Viena, 9 Ianuarie. Principele Danilo al Muntenegrului a făcut o visită contelui Goluchowski.

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureşianu.***
Redactor responsabil: ***Traian H. Pop.***

Cursul la bursa din Viena.

Din 9 Ianuarie. n. 1901.

Renta ung. de aur 4%	117.05
Renta de coróne ung. 4%	92.15
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	120.—
Impr. căil. fer. ung. înargint. 4½%	100.30
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	120.—
Bonurĭ rurale ungare 4%	91 70
Bonurĭ rurale croate-slavone	92.75
Impr. ung. cu premii	166.75
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	140.35
Renta de argint austr.	98.30
Renta de hârtie austr.	98.20
Renta de aur austr.	117.—
Losurĭ din 1860.	137.25
Acții de-ale Băncei austro-ungară	16.98
Acții de-ale Băncei ung. de credit	665.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	663.75
Napoleondorĭ	19.14

Nr. 74—1901.

PUBLICAȚIUNE.

Se provócă toțĭ posesorii **de cânĭ**, de pe teritoriul orașului Brașov, ca *spre scopul conscrierei cânilor pe anul 1901*, se ia dela oficiul orășĕnesc de dare *până în 30 Ianuarie a. c.* în primire foile de însinuare și provĕḑute cu datele recerute, sĕ le aștérnă aceluiaș oficiu, *cel mult până în 8 Februarie a. c.*

Pentru acei posesorĭ de cânĭ, carĭ nu pot scrie, se provĕd foile de însinuare, pe temeiul informațiunilor lor verbale, de către oficiul orășĕnesc de dare cu datele recerute.

Acei, carĭ în decursul anului ajung în posesiunea unui câne, sĕ îndatoréză, ca pe basa fóiei de însinuare sĕ arate în decursul de 3 ḑile oficiului orășĕnesc de dare, că posed câne.

Intrelăsarea însinuărei cânilor se pedepsesce, în sensul statutului de cânĭ, *cu pedépsă dela 1 coronă până la 100 cor., seu cu arestul corespunḑĕtor.*

Brașov, 3 Ianuarie 1901.

1—2(1212) *Oficiul de dare orășenesc.*

Sz. 8062—1900.

tlkvi.

Póthirdetményi.

A fogarasi kir. járásbiróság mint tlknyvi hatóság, közhirré teszi, miszerint a Vacar Damaschin ó-sinkai lakós végrehajtatónak Moldován Juon ó-sinkai lakós végrehajtást szenvedő elleni 830 korona tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a 7865—1900 sz. a. kelt kibccsátott árverési hirdetményben az ó sinkai 7?2 sz. tljkvben A † Moldován Juon adós nevén álló 1109, 1110 hrsz. egész ingatlania 2 kor., a 1480 hrsz. egész ingtl. 26 kor., 7685 hrsz. egész ingatl 69 kor., 2152/1 hrsz. egesz ingatl. 10 kor., 5238/1, 5239/1 hrsz. egész ingatl. 62 kor., 5643/1 hrsz. egesz ingatl. 28 kor., 4753/1 hrsz. egész ingatl. 16 kor., 3331/65 hrsz. egész ingatl. 4 kor., $3489/1/_{53}$ hrsz. egész ingtl. 12 kor., $3489/1/_{727}$ hrsz. egész ingatlanra 12 korona kikiáltási árban Ó-Sinka község házánál **1901. évi Januar hó 31-ik napján d. e. 9 órájára** kitüzött árverés az 1881: LX. t.-cz 167 §-sa alapján Popa Ilisie végrehajtató érdekeben is 154 korona tőkekövetelése s járulékai kielégitése végett megtartatni fog.

Fogarason, 1900 évi november hó 3-án.

A kir. jbiróság, mint tlkvi hatóság.

SCHUPITER
kir. albiró.

1209,1—1.

Sz. 818—1900.

végrh. sz.

Árverési hirdetmény

Alulirt birósági végrehajtó az 1881 évi LX. t. cz. 102 §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a fogarasi kir. járásbiróság 1898. évi Sp. II. 580/11 számu végzése következtében Dr. Micu András fogarasi ügyvéd által képviselt felső-szombatfalvi Mardán Spiridon javára kis-szombatfalvi Stelea Popa Moise és felső-szombatfalvi Popa Juon ellen 342 kor. s jár. erejéig 1900 évi November hó 5-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1566 koronára becsült u. m.: szarvasmarhák, sertés, széna sarju, tengeri, almából álló ingoságok nyilvános árverésen eladatnak

Mely árverésnek a fogarasi kir. járásbiróság 1900. évi V. II. 565/2 számu végzése folytán 342 kor. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Szeptember hó 9 napjától járó 5% kamatai és eddig összesen 195 kor. 90 fillben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Vajdafalván **1901 évi Január hó 26-ik napján d. e. 10 órája** és Felső-Szombatfalván leendő eszközlésére **1901. évi Január hó 26-ik napjának d. u. 2 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. § sa értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni. A Popa Juon által befizetett összeg beszámitandó.

Amennyiben az elárverezendő ingoságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Fogarason, 1901 évi Január hó 3-ik napján.

Gyárfás Ferencz,
kir. birosági végrehajtó.

1211.1—1